

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens

Handvat Samen aan de slag met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens.

Inhoudsopgave

Deel 1: De wettelijke kader voor een zorgvuldige gegevensverwerking

Algemene informatie

1. Wet- en regelgeving
  - EVRM, Grondwet: bescherming van de persoonlijke levenssfeer
  - AVG: gegevensverwerking, hoe doe je dat zorgvuldig?
  - Verdrag van Istanboel en IVRK: recht op bescherming tegen geweld.
  - Wams en WGS
2. 'Verwerken' van persoonsgegevens
3. Toestemming/Instemming
4. Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie

Deel 2: De belangrijkste kaders voor bestuurders voor zorgvuldige gegevensverwerking

Kaders bestuurders/organisaties/projectleiders

- De basis op orde
- Gezamenlijke kernwaarden en vuistregels formuleren
- Samen keuzes maken over werkwijze en taken proeftuinteam
- Gezamenlijke visie en Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid
- Verwerkingsverantwoordelijkheid
- Grondslagen gegevensverwerking
- Registratie/dossiervorming
- Ontwikkel werkprocessen
- Verrijken van informatie
- Monitoring
- Rechten van kinderen en volwassenen

Deel 3: De belangrijkste kaders voor professionals

Kaders voor professionals: Privacy, delen van informatie, de AVG, toestemming, beroepsgeheim, tuchtrecht: de kaders en vuistregels

- Vuistregels voor samenwerking en delen van informatie
- Delen van informatie: inleiding
- De AVG stappen doorlopen
- Feitenonderzoek

- Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie
- Tuchtrect
- Registratie/dossiervorming
- Ontwikkel werkprocessen
- Verrijken van informatie

Bijlage: Vuistregels Samenwerking zorg en straf

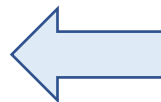
Aanleiding en bedoeling handreiking

Het huidige stelsel is complex en knelt. Er zijn veel verschillende (uitvoeringen)organisaties die werken met gezinnen. Die hebben allemaal hun eigen taken en bevoegdheden vastgelegd in wet, regelgeving, eigen beleid en protocollen. Er is een scheiding tussen vrijwillige en gedwongen betrokkenheid en vaak is er ook een scheiding in de benadering van kinderen en (jong)volwassenen. De verantwoordelijkheden zijn verdeeld en belegd bij verschillende ministeries én decentrale overheden. Het toezicht op die organisaties is overal net anders geregeld. Ze sluiten onvoldoende op elkaar aan. Het zijn aparte schakels. Complexe gezinscasuïstiek wordt van organisatie naar organisatie doorgegeven. Hierdoor wordt de afstand tussen de hulpverlening en het gezin groter. Net als het risico dat de verschillende organisaties en betrokkenen elkaar niet goed begrijpen, of elkaar overlappen wat verantwoordelijkheden betreft, of in de werkzaamheden die ze uitvoeren.

Het Toekomstscenario is gericht op structuuraanpassingen en cultuurverandering die meer ruimte maken voor een nieuwe manier van werken. Die nieuwe manier van werken moet samenhangende hulp en steun organiseren voor het hele gezin. Het gezin uitnodigen en motiveren om met professionals samen te werken en duurzame resultaten te boeken. Een manier van werken vanuit een lerende cultuur, die bij professionals de angst vermindert om fouten te maken en bij ouders en opvoeders het gevoel wegneemt dat over hen wordt beslist. Die voor het gezin begrijpelijk is. Een andere manier van werken, kortom, tussen gezinnen en professionals, tussen professionals onderling, tussen professionals en hun organisatie en tussen organisaties onderling en het stelsel, geworteld in een lerende cultuur. De hiervoor benodigde samenwerking gaat over de grenzen van de huidige organisaties, eigen culturen, expertises en sectoren heen. In het nieuw te ontwikkelen Regionaal Veiligheidsteam is specialistische expertise op ontwikkelingsbedreiging en veiligheid beschikbaar om gezinnen te ondersteunen. Het Regionaal Veiligheidsteam wordt betrokken via het Lokaal Team of via meldingen van burgers, politie en andere professionals. Het Regionale Veiligheidsteam heeft bij meldingen over onveiligheid in een thuissituatie met of zonder minderjarige kinderen, de verantwoordelijkheid snel het Lokaal Team te betrekken, om in gezamenlijkheid te bekijken wat nodig is. Leidend is dat het gezin op de hoogte moet zijn van de reden van de inzet van bepaalde hulp of ondersteuning. Zo berust toestemming van het gezin op volledige en juiste informatie over de reden en het doel van de interventie, en over de gevolgen die het weigeren van toestemming heeft (de zogenoemde informed consent).

De komende jaren wordt in gezamenlijkheid toegewerkt naar de realisatie van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. In opdracht van de Ministeries J&V, VWS en de VNG zijn er 11 proeftuinen bezig met het beproeven van het Toekomstscenario. De wijkteams en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK, Gecertificeerde Instelling (GI) en Veilig Thuis (Veilig Thuis) werken in de proeftuinen aan veiligheidsvraagstukken in gezinnen en huishoudens. Er wordt nauw samengewerkt met de partijen in het sociaal domein en de gespecialiseerde jeugd en volwassenorganisaties. Verder zal expliciet een verbinding worden gelegd tussen het zorg- en het veiligheidsdomein.

Waar we naar streven:

Hoe daar te komen vanuit het nu?

Samen het Toekomstscenario beproeven: Wat mag er van de AVG?

De wijze waarop het huidige stelsel is ingericht faciliteert niet per definitie een integrale aanpak en sturing, deze moet dus worden georganiseerd. Daarnaast moet het beproeven op dit moment nog vanuit de bestaande wettelijke kaders en organisaties plaatsvinden, waarbij de taken en bevoegdheden vanuit de moederorganisaties in het proeftuinteam worden 'meegenomen'. Het samenwerken als nieuw team, maar ieder vanuit een eigen moederorganisatie of het werken als een nieuw team als ware er geen andere moederorganisaties meer wordt als knellend ervaren en leidt tot vragen als: Wat mag je wel/niet doen? Welke bevoegdheden mag je met elkaar uitwisselen? Welke kaders zijn dan van toepassing? Ook het onderling uitwisselen van informatie vanuit de verschillende systemen van de moederorganisaties leidt tot onduidelijkheid over wat hierin wel/niet mag op grond van de AVG? Er bestaat bij de organisaties en professionals behoefte aan comfort over dat ze het goede doen en niet via het tuchtrecht of klachten/aansprakelijkstellingen worden aangesproken op het beproeven van een nieuwe werkwijze en samenwerking.

In deze handreiking worden ter ondersteuning van het beproeven van het Toekomstscenario, de belangrijkste kaders/bouwstenen aangereikt om 'AVG-proof' samen te werken. De handreiking is bedoeld als een groeidocument: de vragen en dilemma's bij het beproeven kunnen per fase verschillend zijn. In deze eerste versie wordt ingegaan op een aantal actuele onderwerpen die op dit moment spelen.

Onduidelijkheid over de AVG of is er iets anders aan de hand?

Als er onduidelijkheid is over 'of iets mag van de AVG' bij een integrale aanpak, is het van belang is om met elkaar goed scherp te hebben waar deze vraag vandaan komt. Veelal hebben de ervaren knelpunten bij samenwerking rond gezinnen en huishoudens niet zo zeer (alleen) te maken met onduidelijkheid over of het delen van informatie wel/niet is toegestaan op grond van de AVG, maar liggen er andere factoren ten grondslag aan de belemmeringen die worden ervaren om tot een integrale aanpak te komen. Bijvoorbeeld omdat een professional zich onvoldoende bekwaam voelt om te handelen. Of er is onvoldoende (bestuurlijke) commitment en sturing op het gezamenlijke, organisatie- overstijgende doel van samenwerken binnen de proeftuin. Verworven posities zijn binnen het Toekomstscenario niet altijd langer vanzelfsprekend, hetgeen de behoefte aan het versterken van de eigen legitimiteit en het schieten in oude reflexen kan doen toenemen.¹

De Algemene Rekenkamer berichtte recent over toepassing van de AVG in de praktijk aan de voorzitter van de Tweede Kamer als volgt:

"De AVG heeft als doel om de privacy van burgers te beschermen en misbruik van hun gegevens te voorkomen. De verordening is niet bedoeld als belemmering voor de publieke taakuitoefening door de overheid, goede dienstverlening aan de burger of een adequate opsporing van fraude. Een goede uitvoering van deze taken is immers in het belang van burgers (...). De AVG biedt voldoende ruimte voor het verwerken (dat wil zeggen: bewaren, gebruiken of delen) van persoonsgegevens voor de uitvoering van overheidstaken. Het verwerken van persoonsgegevens kan, zolang de baten van de verwerking goed zijn afgewogen tegen de gevolgen voor de privacy van burgers en er een wettelijke basis voor is gecreëerd. Problemen in de uitvoering die wij in onze onderzoeken tegenkwamen, ontstonden niet omdat de AVG zelf een knelpunt is, maar omdat deze afweging niet, of niet op tijd gemaakt is. (...) In ons onderzoek kregen we regelmatig de indruk dat organisaties uit angst voor de AVG zich terughoudender opstellen dan nodig is. We kunnen niet ook niet uitsluiten dat de AVG soms als

---

¹ Zie ook Sharon Stellaard 'Boemerang beleid. Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid.', pagina 182, Boom bestuurskunde 2023 en een reactie van het NJi "Falend jeugdbeleid blijft zicht herhalen van 20 maart 2023 hierop waarin wordt benoemd dat het moed en vasthoudendheid vraagt om belemmerende patronen in ons eigen gedrag en beleid te erkennen, www.nji.nl/nieuws/falend-jeugdbeleid-blijft-zich-herhalen.

gelegenheidsargument wordt gebruikt om informatie niet met andere partijen te hoeven delen. Ook de AP constateert dat organisaties soms terughoudender zijn dan op basis van de wet nodig is (...),”²

De AVG biedt dus meer ruimte dan vaak wordt gedacht als het gaat om meer integraal samenwerken c.q. een netwerksamenwerking en de hiervoor benodigde gegevensverwerkingen. Tegelijkertijd zijn er soms goede redenen om geen of minder gegevens te verwerken en is ook van belang om alert te blijven dat het uitwisselen van persoonsgegevens geen doel op zich is. Ook dient oog te zijn voor het beroepsgeheim/geheimhoudingsplichten van professional, waarvan de maatschappelijke functie is om de drempel tot hulp zo laag mogelijk te maken en te houden.

Effectief en meer integraal samenwerken zowel bij het beproeven van het in het Toekomstscenario beoogde Regionaal Veiligheidsteam, als ook in de samenwerking met het lokale team en andere organisaties zoals de GGZ vraagt van iedereen hierop een commitment en actieve sturing vanuit bestuurders van gemeenten en partnerorganisaties. De huidige verkokering hierin doorbreken kan niet alleen in de uitvoering; daar moet vanuit het bestuurlijk niveau steun voor zijn vanuit de visie dat alleen een integrale aanpak het verschil kan maken.³ Van belang is dat belemmerende factoren in de samenwerking worden benoemd en gezamenlijk worden opgepakt. Even belangrijk is dat zowel de gezinnen/huishoudens als partners in de samenwerking erop kunnen vertrouwen dat alle partners zorgvuldig met persoonsgegevens omgaan. Is hier onvoldoende aandacht en oog voor? Dan kan dat bij de betrokken gezinnen/huishoudens tot onduidelijkheid over de kaders en onvrede leiden. En dat professionals te weinig comfort ervaren bij het beproeven van een nieuwe werkwijze hetgeen zich zal uiten in (extra) onduidelijkheid over o.a. toepassing van de privacyregels en zorgen over het tuchtrecht.

Inhoud en indeling handreiking:

Als het gaat om een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens, kan hierin een onderscheid worden gemaakt tussen dat wat de verantwoordelijkheid van de organisatie is én wat van de professional die dagelijks met de gezinnen/huishoudens werkt. Voor beiden is van belang om de belangrijkste wettelijke kaders te kennen. Reden waarom in deze handreiking ervoor is gekozen de volgende indeling te maken:

- *Deel 1: de belangrijkste wettelijke kaders op een rijtje.*
- *Deel 2: de belangrijkste kaders voor bestuurders/management.*
- *deel 3: de belangrijkste kaders voor professionals.*

Bijlage 1: Vuistregels samenwerking zorg en straf

Ieder deel is als volgt ingedeeld: in de linker kolom staat het onderwerp vermeld en in de rechterkolom wordt hierop een toelichting gegeven. Opmerking hierbij behoeft dat onderdeel van het Toekomstscenario een Regionaal Veiligheidsteam is waarin taken van Veilig Thuis, de RvdK en GI worden samengevoegd. Voor de inhoud is zoveel mogelijk aangesloten bij al bestaande documenten en ontwikkelde kaders. Opmerking behoeft dat de huidige wettelijke kaders nu nog leidend zijn. Reden waarom soms voor de taken en bevoegdheden nog wordt aangesloten bij de huidige organisaties. Gezamenlijk moet worden verkend, hoe deze in het Regionaal Veiligheidsteam vorm kunnen krijgen en/of deze passend zijn, dan wel welke nieuwe taken en bevoegdheden/interventies er eventueel nodig zijn.

---

² Zie de brief van 30 maart 2023 'www.rekenkamer.nl/publicaties/kamerstukken/2023/03/30/omgang-met-de-avg-in-relatie-tot-uitvoering-overheidstaken'.

³ <https://vng.nl/artikelen/integrale-sturing-op-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>.

Deel 1: De belangrijkste wettelijke kaders op een rijtje

ALGMENE INFORMATIE: 1. Wet- en regelgeving <ul style="list-style-type: none"> ○ EVRM, Grondwet: bescherming van de persoonlijke levenssfeer ○ AVG: gegevensverwerking, hoe doe je dat zorgvuldig? ○ Verdrag van Istanboel en IVRK: recht op bescherming tegen geweld. ○ Wams en WGS 2. 'Verwerken' van persoonsgegevens 3. Toestemming/Instemming 4. Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie	
1. Wet- en regelgeving Samenvatting	Samenvatting en conclusie op basis van de belangrijkste wettelijke kaders die hieronder worden toegelicht: <ul style="list-style-type: none"> • In de inrichting van de dienstverlening aan burgers (waaronder de ondersteuning in situaties waarbij sprake is van een onveilige thuissituatie) moet worden voorkomen dat hierbij onnodige inbreuken worden gemaakt op het recht van eenieder op privacy en om zelf te bepalen hoe je invulling geeft aan het gezinsleven; • Op de overheid rust ook de positieve verplichting om beschermende maatregelen te treffen als de situatie daarom vraagt; • Er moet dus steeds een belangenafweging afweging worden gemaakt tussen de verschillende rechten en belangen: kinderen en volwassenen hebben het recht om hun leven zelf in te richten en hebben recht op privacy, maar ook recht op bescherming'; • Een goede onderbouwing van beslissingen die worden genomen is noodzakelijk. Zowel op inrichtingsniveau van de dienstverlening en samenwerking (waarom is het gerechtvaardigd dat we samenwerken in relatie tot andere grondrechten, hoe zorgen we dat we dat zorgvuldig doen en risico's beperken?), als in concrete casuïstiek (wat is de context, wat is er nodig en welke gegevens zijn hierbij noodzakelijk?); • De betrokken kinderen en volwassenen moeten hierin goed worden meegenomen, van de benodigde informatie worden voorzien, in de gelegenheid worden gesteld om hun mening kenbaar te maken deze mening moet in de besluitvorming betrokken worden. • De AVG en andere Internationale Verdragen en privacyregels in Nederlandse wetgeving geven de kaders voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. De toepassing hiervan in een concrete situatie vraagt om het maken van professionele afwegingen. N.B: De kaders zoals gegeven in internationale verdragen en de Grondwet kunnen niet worden gewijzigd en blijven dus ook bij mogelijke nieuwe wetgeving van toepassing.

<p>EVRM, Grondwet: bescherming persoonlijke levenssfeer.</p> <p>Ook het kind heeft recht op privéleven.</p> <p>Inbreuk hierop moet voldoen aan vereisten: proportionaliteit en subsidiariteit + zorgvuldig zijn qua procedure.</p>	<p><i>Recht op privéleven</i></p> <p>In o.a. artikel 8 EVRM en artikel 10 van de Grondwet is het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer/privéleven neergelegd. Dit houdt in dat iedereen zelf mag bepalen hoe hij zijn leven wil leiden. Hieronder valt ook dat je zeggenschap hebt over je eigen persoonsgegevens.</p> <p>Als het gaat om de privacy van kinderen bepaalt artikel 16 IVRK dat geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven en dat het kind recht heeft op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting. Verder is in dit verdrag bepaald dat het belang van het kind steeds de eerste overweging is als er minderjarige kinderen zijn betrokken.</p> <p>Een inbreuk op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van kinderen en volwassenen moet altijd aan de vereisten van 'proportionaliteit en subsidiariteit' voldoen. Dit houdt in dat afgewogen moet worden of:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer wel in verhouding staat tot het doel dat wordt beoogd met de inbreuk? 2. met dit doel wordt bereikt wat je wilt bereiken? 3. is dit de beste manier om het doel te bereiken? Of is er een andere, minder ingrijpende manier voor de betrokken kinderen en volwassenen om dit doel te bereiken? <p>Daarnaast moeten hierbij een aantal checks and balances in acht worden genomen zoals dat betrokkenen van het begin betrokken worden bij het besluitvormingsproces, er een zorgvuldige verwerking van hun persoonsgegevens is en er transparant wordt gewerkt. Én voor zogenaamd 'overheidsingrijpen' is een wettelijke basis⁴ nodig, dient sprake te zijn van een legitieme doelstelling en dient het ingrijpen noodzakelijk te zijn in een democratische samenleving.</p>
<p>AVG: gegevensverwerking, hoe doe je dat zorgvuldig?</p> <p>Verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens zijn. Afweging grondrechten.</p>	<p><i>De (U)AVG en andere privacyregels</i></p> <p>De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) regelt de belangrijkste regels voor de omgang met persoonsgegevens, dus dat wat er allemaal wel en niet mag met de persoonsgegevens van mensen. De AVG is rechtstreeks van toepassing in Nederland. Daar waar de AVG ruimte laat voor nationale keuzes bij de uitvoering van de AVG, zijn deze ingevuld in de Uitvoeringswet AVG (UAVG).⁵</p> <p>In overweging 4 van de AVG wordt overwogen dat de verwerking van persoonsgegevens ten dienste moet staan van de mens. Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft <i>geen absolute gelding</i>, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving en moet conform het zogenaamde 'evenredigheidsbeginsel' (een besluit moet zo min mogelijk nadelige gevolgen hebben voor de betrokken kinderen en volwassenen. En als die er wel zijn moeten deze zoveel mogelijk worden beperkt en in verhouding staan met de te nemen maatregelen) tegen andere grondrechten worden afgewogen. In de AVG worden grondrechten en de vrijheden en beginselen die in internationale verdragen zijn</p>

⁴ Waaruit met voldoende precisie kan worden opgemaakt gegevens met het oog op de vervulling van een bepaalde overheidstaak kunnen worden verzameld en vastgelegd, en onder welke voorwaarden die gegevens met dat doel kunnen worden bewerkt, bewaard en gebruikt?

⁵ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/over-privacy/persoonsgegevens/wat-zijn-persoonsgegevens>.

<p>Grondslag, noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit, gegevens moeten juist en actueel zijn en niet langer worden bewaard dan noodzakelijk.</p>	<p>erkend, waaronder de eerbiediging van het privé- en gezinsleven en de bescherming van persoonsgegevens, geëerbiedigd.</p> <p>In Artikel 5 van de AVG staan de belangrijkste kaders voor een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens op een rijtje. Persoonsgegevens mogen worden verwerkt op een wijze die borgt dat deze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rechtmatig, behoorlijk en transparant is; • Voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doelen is; • Toereikend, ter zake dienend, en beperkt tot wat noodzakelijk is; • Juist en zonedig geactualiseerd zijn; onjuiste gegevens worden vernietigd; • Niet langer worden bewaard dan noodzakelijk; • Veilig zijn en beschermd tegen onrechtmatig gebruik; • En de verantwoordelijke voor de gegevensverwerking de naleving van de beginselen kan aantonen. <p>Voor bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens gelden daarnaast specifiek bepalingen (het verwerken hiervan is in beginsel verboden, tenzij...). Daarnaast zijn er in diverse wet- en regelgeving regels te vinden voor de verschillende organisaties over de omgang met persoonsgegevens, zoals de Wmo 2015 (Veilig Thuis), Jeugdwet (GI en jeugdhulpverlening), Boek 1 BW (RvdK) de Wet politiegegevens (Wpg) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg). Zie voor de relevante wet- en regelgeving van de organisaties die deelnemen aan samenwerkingsverbanden ook het handvat 'Gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein' wat als doel heeft een eenduidige uitleg van de kaders waarbinnen professionals binnen het samenwerkingsverband kunnen opereren.⁶</p>
<p>Verdrag van Istanboel en IVRK: recht op bescherming tegen geweld.</p>	<p><i>Recht op bescherming</i></p> <p>Naast een recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer/privacy bestaat er ook een recht op bescherming door de overheid in situaties waarbij er sprake is van (ernstige) onveiligheid in de huiselijk kring.</p> <p><i>Verdrag van Istanboel:</i> Dit verdrag heeft onder andere tot doel om vrouwen te beschermen tegen alle vormen van geweld, discriminatie van vrouwen uit te bannen en beleid en maatregelen tot stand te brengen om slachtoffers van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te beschermen. Het Verdrag stelt eisen aan de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld op velerlei vlakken, zoals voorlichting, preventie, signaleren, interveniëren, hulpverlening, nazorg bieden en de strafrechtelijke aanpak van plegers. Onder meer gewaarborgd dient te worden dat de maatregelen die genomen worden gebaseerd zijn op een integrale aanpak waarbij rekening wordt gehouden met de relatie tussen slachtoffers, daders, kinderen en hun ruime sociale omgeving.</p> <p>Ten aanzien van kinderen is bepaald dat er maatregelen moeten worden genomen die nodig zijn om te waarborgen dat bij het bieden van bescherming en ondersteuning aan slachtoffers naar behoren rekening wordt gehouden met de rechten en</p>

⁶ Zie voor meer informatie www.zorgveiligheidshuizen.nl/informatie-uitwisselen-in-veiligheidshuizen.

<p>Ook rekening houden met de rechten en behoeften van kinderen die getuige zijn van geweld.</p>	<p>behoeften van kinderen die getuige zijn van alle vormen van geweld die vallen onder de reikwijdte van dit Verdrag. Daarnaast is bepaald dat bij de vaststelling van de voogdij en omgangsregeling voor de kinderen rekening wordt gehouden met gevallen van geweld die vallen onder de reikwijdte van dit Verdrag. En dat gewaarborgd wordt dat de uitvoering van een omgangsregeling of de voogdij niet ten koste gaat van de rechten en de veiligheid van het slachtoffer of de kinderen. <i>IVRK</i>: In artikel 19 <i>IVRK</i> is bepaald dat de overheid alle passende maatregelen neemt om kinderen te beschermen tegen alle vormen van geweld, mishandeling en verwaarlozing door ouder(s) of anderen die de zorg voor het kind hebben. De overheid dient hierbij te zorgen voor doeltreffende procedures gericht op het voorkomen, opsporen, melden en onderzoeken van geweld, mishandeling en verwaarlozing. Daarnaast zorgt de overheid voor hulp aan slachtoffers.</p>
<p>WAMS en WGS</p>	<p>WAMS en WGS Het wetsvoorstel gegevensuitwisseling samenwerkingsverbanden (WGS) en de WAMS (het streven is dat deze in 2024 in werking treden) geven op termijn een expliciete wettelijke basis voor de grondslag van samenwerkingsverbanden en de gecoördineerde aanpak door gemeenten. Aan de hand van casuïstiek zal nog nader worden verkend of en hoe deze toekomstige wetgeving toepasbaar is in het Toekomstscenario.</p>
<p>2. Verwerken van persoonsgegevens</p>	<p>Als je informatie over kinderen en volwassen opvraagt, vastlegt en uitwisselt, dan spreken we over 'verwerken van persoonsgegevens'. Het verwerken van persoonsgegevens is een inbreuk op iemands persoonlijke levenssfeer (zie hierboven bij de wettelijke kaders). Maar er kan een goede reden voor zijn om deze inbreuk te maken. Er moet steeds een belangenafweging afweging worden gemaakt tussen de verschillende rechten en belangen: kinderen en volwassenen hebben het recht om hun leven zelf in te richten en hebben recht op privacy, maar ook recht op bescherming. Dit vraagt om het maken van een zorgvuldige afweging en een goede onderbouwing van beslissingen die worden genomen. Zowel op inrichtingsniveau van de samenwerking (waarom is het gerechtvaardigd dat we samenwerken in relatie tot andere grondrechten, hoe zorgen we dat we dat zorgvuldig doen en risico's beperken), als in concrete casuïstiek: bij elke casus op grond van de inhoud bepalen óf de casus past binnen de afspraken, niet meer dan noodzakelijk etc.</p> <p>De zorgvuldigheidseisen van de AVG zijn niet bedoeld om de benodigde hulpverlening te belemmeren, maar om te borgen dat zorgvuldig wordt omgegaan met ieders persoonsgegevens. Daarnaast hebben veel professionals te maken met een (medisch) beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht die in acht moet worden genomen en zijn er in de zogenaamde materiewetten regels te vinden over de omgang met persoonsgegevens. Deze regels worden soms als een belemmering ervaren om gegevens uit te wisselen in de samenwerking met anderen. Vanuit de bescherming van grondrechten als ook de bedoeling van het beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht kan hier een goede reden voor zijn. En soms is er ook meer mogelijk dan men denkt en zit de belemmering niet zozeer in de AVG, maar onduidelijkheid over bijvoorbeeld de kaders of handelingsverlegenheid.</p>
<p>3. Toestemming Toestemming</p>	<p>Toestemming: Als het gaat om toestemming is het belangrijk om goed scherp te hebben waarvoor de toestemming wordt gevraagd en gegeven. Er zijn namelijk verschillende momenten waarop toestemming een rol kan spelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bij de vraag of je persoonsgegevens mag verwerken en of de grondslag daarvoor toestemming kan zijn; 2. Bij de vraag of een professionals zijn beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht mag doorbreken; 3. Bij het inzetten van jeugdhulp of een medische behandeling;

4. Overig, bijvoorbeeld toestemming voor deelname aan een proeftuin, waarbij dan ook van belang is dat duidelijk is waar deze toestemming betrekking op heeft en wat de gevolgen zijn als de toestemming weer wordt ingetrokken (zie ook hierna). Geeft een betrokken kind (vanaf 12 jaar en ouder) of volwassene toestemming voor deelname aan de proeftuin, maar wordt de toestemming daarna weer ingetrokken? Dan moet duidelijk zijn wat hiervan de gevolgen zijn. Betekent dit, dat de ingezette interventie van het Regionale Veiligheidsteam toch doorgaat als de zorgen over de veiligheid in het gezin of huishouden dat rechtvaardigen? Dan is de bemoeienis niet meer vrijwillig en daarmee biedt toestemming geen grondslag (meer) voor het handelen van het Regionaal Veiligheidsteam. Dus als het gezin niet meer in wil stemmen met betrokkenheid van het proeftuinteam, dan moet duidelijk zijn wat dit betekent, bijvoorbeeld dat de zaak dan wordt overgedragen naar één van de moederorganisaties

Zoals hiervoor al is benoemd is het, als het gaat om toestemming, van belang om scherp te hebben waar deze toestemming op ziet. Betreft het toestemming als grondslag voor het verwerken van (bijzondere) persoonsgegevens dan moet deze toestemming aan voorwaarden voldoen om deze rechtsgeldig te kunnen laten zijn. Het gaat hierbij om de volgende voorwaarden: *vrijelijk gegeven (iemand mag zich niet onder druk gezet voelen om toestemming te geven) - ondubbelzinnig (het moet duidelijk zijn dat er toestemming is gegeven) - geïnformeerd (goede informatie geven over wie waarom met welk doel gegevens verwerkt) - Specifiek (de toestemming moet gelden voor een specifieke verwerking en specifiek doel).*⁷

Als het gaat om het geven van toestemming voor doorbreking van het beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht moet voor degene die hiervoor toestemming moet geven, duidelijk zijn waarom het delen van informatie met een ander van belang is voor de behandeling/hulpverlening/ begeleiding, met wie er informatie gedeeld gaat worden en welke informatie gedeeld gaat worden. Ook deze toestemming moet 'vrijelijk' en – enkele uitzonderingen daargelaten⁸ – uitdrukkelijk worden gegeven.

Ten aanzien van de toestemming voor het inzetten van een medische behandeling of jeugdhulp is in de wet bepaald dat deze vooraf dient te gaan aan het geven van informatie over de in te zetten behandeling/hulp ('informed consent').

Let op: Ook al is er toestemming van de cliënt om gegevens te delen, dan nog moet de hulpverlener een professionele afweging maken of het delen van informatie wel in het belang is van het betrokken kind en/of volwassene. Wat zijn

⁷ Zie voor meer informatie: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/algemene-informatie-avg/mag-u-persoonsgegevens-verwerken#wanneer-mag-u-zich-baseren-op-de-grondslag-toestemming-6331> en www.avghelpdeskzorg.nl/onderwerpen/toestemming/toestemming-vereisten.

⁸ Zie ook het factsheet toestemmingen, p. 5, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-7ff4e0de-edd2-4e7b-a459-1374a77f6c01/pdf>.

<p>Toestemming intrekken</p> <p>Instemmen</p>	<p>bijvoorbeeld de gevolgen in de toekomst als bepaalde feiten bekend zijn bij een derde? Kan de betrokkene daar nadelige gevolgen van ondervinden?⁹</p> <p>Toestemming intrekken</p> <p>Mensen hebben het recht om hun toestemming in te trekken. Dat moet even makkelijk gaan als toestemming geven. Zorg er dus voor dat mensen hun toestemming eenvoudig kunnen intrekken en daarover op begrijpelijke wijze worden geïnformeerd.</p> <p><i>Intrekken toestemming deelname proeftuin.</i></p> <p>Voor kinderen en volwassenen is het belangrijk dat steeds duidelijk is wanneer ze binnen het vrijwillig kader zitten en wanneer de betrokkenheid van het team niet meer vrijblijvend is. Een traject in het vrijwillig kader dat wordt gestopt door het gezin betekent dat de bemoeienis moet stoppen. In deel 2 van deze handreiking wordt dit nog verder uitgewerkt. Zie hiervoor ook het rapport 'Intensieve vrijwillige hulp', https://www.rsj.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/advies-intensieve-vrijwillige-hulp.</p> <p>Instemmen: Is er een juridisch verschil tussen toestemming geven en instemmen? Beiden hebben betrekking op iets goedkeuren. In de wet wordt de term 'toestemming' gebruikt als het gaat om het geven van goedkeuren voor o.a. het aangaan van een medische behandeling/jeugdhulp, als grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens en het kunnen doorbreken van het beroepsgeheim. De toestemming is nodig om een bepaalde situatie/handeling te kunnen laten ontstaan of rechtmatig te maken.</p> <p>De term instemming wordt juridisch gezien meer gebruikt in de zin van meebeslissen, meewerken aan c.q. in samenspraak iets doen of beslissen.</p>
<p>4. Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie</p>	<p>Veel professionals hebben een (wettelijke) geheimhoudingsplicht. Let op: op de uitvoering van toeleidingstaken door jeugdhulpverleners is de geheimhoudingsplicht niet van toepassing (zie voor meer informatie "<i>Wijkteams en het pettenvraagstuk</i>", VNG november 2020.¹⁰).</p> <p>Voor jeugdhulpverleners en jeugdbeschermers is deze geheimhoudingsplicht in de Jeugdwet, Wgbo, Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) bepaald. Kern hiervan is dat een professional door de aard van zijn werk als regel verplicht is tot geheimhouding van alles wat hem ter kennis komt in het kader van de hulp die hij biedt.</p> <p><i>Doel beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht:</i></p> <p>De geheimhouding heeft een belangrijke maatschappelijke functie: de drempel tot hulp zo laag mogelijk maken en houden. Kinderen, ouders en anderen die zich tot hulp wenden, moeten erop kunnen vertrouwen dat wat de professional van hen ziet en hoort binnenskamers blijft. Dat vergroot hun bereidheid om naar hulpverlening toe te gaan en open te</p>

⁹ Zie ook o.a. www.jeugdconnect.nl/privacy/professionals/informatie/je-geheimhoudingsplicht-doorbreken en www.knmq.nl/advies-richtlijnen/knmq-publicaties/beroepsgeheim-in-samenwerkingsverbanden.

¹⁰ Johannes Homan, L:éon Sonnenschein, Eric Schreuders, *Wijkteams en het pettenvraagstuk*, VNG november 2020. Te vinden op www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk

spreken over hun zorgen. Als informatie door professionals te snel en makkelijk met anderen wordt gedeeld, bestaat het risico dat burgers zich afkeren van de hulp, of daar alleen nog maar sociaal wenselijke antwoorden geven. Als mensen niet meer open durven spreken, is het voor professionals moeilijk om te achterhalen of er problemen zijn en zo ja welke.

Doorbreken van de geheimhouding:

De geheimhoudingsplicht geldt echter niet onbeperkt. In de volgende situaties kan of moet de geheimhoudingsplicht worden doorbroken:

1. De betrokkene geeft hiervoor toestemming;
2. De andere professionals, die rechtstreeks betrokken zijn bij de hulpverlening of als vervanger. Stel met elkaar vast wie hiertoe behoren. Teamleden kunnen hieronder vallen als zij een rol (kunnen) hebben in een casus.
3. Ouders met gezag hebben recht op informatie uit het dossier van het kind jonger dan 16 jaar , tenzij dit niet verenigbaar is met de zorg van een goed hulpverlener (bijvoorbeeld omdat het belang van het kind zich ertegen verzet dat een ouder bepaalde informatie ontvangt).¹¹
4. De wet biedt de bevoegdheid om zo nodig met doorbreking van de geheimhoudingsplicht informatie te delen (bijvoorbeeld bij het doen van een melding aan Veilig Thuis of bij de RvdK).
5. Er is sprake van een wettelijke verplichting of meldplicht (bijvoorbeeld de wettelijke verplichting om informatie te verstrekken aan de jeugdbeschermer die belangrijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling).
6. Er is sprake van een conflict van plichten. Hierbij gaat het maken om een afweging: Is alles gedaan om toestemming voor doorbreking geheimhouding te verkrijgen? Het niet doorbreken leidt tot ernstige schade bij de cliënt of een ander? Zijn er andere mogelijkheden zijn om die eventuele schade te voorkomen en hoe groot de kans is dat met het doorbreken van je beroepsgeheim de kans op verdere schade tot een minimum wordt beperkt?¹²

Als door een professional is vastgesteld dat je informatie wilt gaan delen, is de vervolgvraag welke (minimale) informatie noodzakelijk is om te delen.

---

¹¹ Zie voor toepassing toestemming binnen het medische kader ook de handreiking van de KNMG te vinden op https://www.knmg.nl/zoekresultaten?keyword=knmg%20wegwijzer%20toestemming&start=0&show_pdf_files=true&facet_creation_date=all-data&facet_creation_date_from=&facet_creation_date_to=.

¹² Zie voor meer informatie over de handreiking beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden, te vinden op de website van o.a. de KNMG.

Deel 2: De belangrijkste kaders voor bestuurders/management.

Kaders bestuurders/organisaties/projectleiders:

Hieronder worden kaders/bouwstenen aangereikt om bij de inrichting van een proeftuin c.q. het beproeven van het Toekomstscenario tot een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens te komen. Gezamenlijk zal een beweging moeten worden gemaakt van een 'eigen organisatie/taak gerichte blik' naar een meer 'gezinsgerichte en integrale blik' en een gezamenlijke verantwoordelijkheid hiervoor. Hiervoor is nodig dat er door de betrokken organisaties gezamenlijk een aantal keuzes worden gemaakt over o.a. de inrichting van de proeftuin en de wijze waarop gezamenlijk wordt beproefd. Betrek hierbij ook o.a. privacy-deskundigen/juristen zodat zij mee kunnen denken over een juiste toepassing van de kaders.

De volgende onderwerpen komen hieronder aan de orde:

- De basis op orde
- Gezamenlijke kernwaarden en vuistregels formuleren
- Samen keuzes maken
- Gezamenlijke visie en Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid
- Verwerkingsverantwoordelijkheid
- Grondslagen gegevensverwerking
- Registratie/dossiervorming
- Ontwikkel werkprocessen
- Verrijken van informatie
- Monitoring
- Rechten van kinderen en volwassenen borgen.

De basis op orde

Als het gaat om een zorgvuldige en rechtmatige verwerking van persoonsgegevens binnen een integrale samenwerking, zijn hierbij drie vragen relevant:

1. Juridische basis: mag het?
2. Is het conform de eisen ingericht?
3. Is de uitvoering zorgvuldig en met respect voor de burger?

Het beantwoorden van deze vragen is voor een groot deel de verantwoordelijkheid van de organisatie/management.¹³ Bij het 'ontwerp' van een nieuwe werkwijze moet ook aandacht zijn voor de inrichting van een zorgvuldige gegevensverwerking (privacy by design) en dit moet zo privacy-vriendelijk mogelijk zijn (privacy bij default).

Een goede fasering v/h werkproces maakt het zorgvuldig. En zorgvuldig werken maakt het rechtmatig. Per fase moet duidelijk zijn wat het doel van deze fase is en welke gegevensverwerking hiervoor noodzakelijk zijn. De volgende stappen kunnen hierbij doorlopen worden:

¹³ Uit "Leergang Organiseren privacy en gegevensdeling: Zo doe je dat!", ontwikkeld door Hans Versteeg en Léon Sonnenschein.

	<p>Stap 1: breng het proces in kaart en de momenten waarop professionals gegevens delen; Stap 2: beoordeel of de gegevens ook daadwerkelijk gedeeld mogen worden (rechtmatigheid); Stap 3: inventariseer of er risico's zijn als deze gegevens gedeeld worden; Stap 4: beschrijf maatregelen om de risico's te beheersen.</p> <p>Het is aan de professionals die met de gezinnen en huishoudens werken, om een afweging te maken over wat er aan de hand en nodig is en welke informatie hiervoor noodzakelijk is. En hoe hierbij zorgvuldig te handelen met inachtneming van hun geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim en toepasselijke professionele standaard (als er sprake is van een beroepsregistratie). Dit kan spannend zijn, zeker ook als het gaat om het uitwisselen van persoonsgegevens in relatie tot hun geheimhoudingsplicht/beroepsgeheim. Professionals met een beroepsregistratie hebben vaak de zorg dat zij via het tuchtrecht worden aangesproken op onzorgvuldig handelen bij samenwerking met anderen. Door andere professionals kan worden ervaren dat deze professionals (onnodig) terughoudend zijn in het delen van informatie. Het is voor de(geregistreerde) professionals dan ook van belang dat zij in staat worden gesteld hun werkzaamheden goed uit te voeren en dat zij erop mogen vertrouwen dat als het gaat om zaken als grondslagen voor gegevensverwerkingen en inrichten van het werkproces de organisatie hierin voorziet. En dat professionals over en weer kennis hebben van elkaars taken en verantwoordelijkheden.</p> <p>Bij te weinig aandacht voor training en bewustwording van professionals kunnen zich verschillende risico's voordoen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door gebrekkige kennis over het beleid en de werkinstructies wordt de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens onvoldoende intrinsiek onderdeel van de dagelijkse professionele praktijk. Daardoor is de kans groot dat onnodig of bovenmatig gegevens uitgevraagd en geregistreerd worden en/of dat er onvoldoende aandacht is voor de rechten van de burger. De burger loopt daarmee het risico dat zijn of haar privacy wordt geschonden; • Omgekeerd kan het betekenen dat medewerkers zich te veel laten belemmeren in hun werk door onnodige angst de privacyregels te schenden, waardoor probleemsituaties te laat of pas in een laat stadium zichtbaar worden en kunnen worden aangepakt; • Door gebrek aan kennis in de organisatie over privacy en gegevensverwerking in relatie tot de dienstverlening in het sociaal domein, wordt de kwetsbaarheid van medewerkers vergroot. Bij complexe of zwaarwegende afwegingen ten aanzien van de omgang met gegevens, kunnen medewerkers bijvoorbeeld niet terugvallen op deskundige ondersteuning.¹⁴
<p>Gezamenlijke kernwaarden & vuistregels formuleren</p>	<p>Zoals ook in de inleiding is benoemd, is het geen eenvoudige opgave om tot een meer integrale aanpak rond gezinnen en huishoudens waarbij sprake is van onveiligheid in de thuissituatie te komen. Steun hiervoor op bestuurlijk niveau en de bereidheid om met elkaar te gaan doen wat hiervoor nodig is, kan het verschil kan maken. Maar hoe doe je dat op een goede manier?</p>

¹⁴ Zie hoofdstuk 4.6 'Meldpunten niet-acuut. Handvatten voor de inrichting van een zorgvuldige en rechtmatige gegevensverwerking, GGD GHOR Nederland augustus 2020.
Handvat Samen aan de slag met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens versie 1.0 april 2023

	<p>Het met elkaar formuleren van vuistregels/samenwerkingsafspraken over de samenwerking en een zorgvuldige gegevensverwerking hierbij kan helpende zijn om tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid en -uitgangspunten te komen. Een mooi voorbeeld hiervan is het <i>“Manifest In goed vertrouwen. De privacy van de jeugd geborgd”</i>, dat in juni 2016 door branche- en beroepsorganisaties van gemeenten, hulp- en zorgaanbieders en professionals in het jeugddomein is opgesteld. In dit Manifest zijn als kernwaarden in onze samenleving geformuleerd <i>“Toegang tot goede hulp en zorg voor jeugdigen en hun ouders of verzorgers, waarbij ook hoort het beschermen en respecteren van hun persoonlijke levenssfeer en een zorgvuldige omgang met hun persoonsgegevens. De vertrouwelijkheid van persoonsgegevens is ook een belangrijke waarborg voor de vrijheid die jeugdigen en hun ouders of verzorgers voelen om gebruik te maken van jeugdhulp en gezondheidszorg en voor de kwaliteit van onze dienstverlening.</i></p> <p>Verder staat vermeld dat: (...) <i>Wij weten dat het onvermijdelijk is dat zich daarbij in de praktijk spanningsvelden en dilemma’s voor doen, vanuit de verschillende rollen en verantwoordelijkheden die onze leden hebben. Dilemma’s tussen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de noodzaak persoonsgegevens uit te wisselen voor goede hulp en tussen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de administratieve verantwoording over verleende hulp. Dat ligt deels in de aard van ons werk, dat immers draait om maatwerk in individuele situaties. De vraag welke persoonsgegevens noodzakelijk zijn om uit te wisselen en of een situatie het doorbreken van de vertrouwelijkheid rechtvaardigt, kan dan vanuit verschillende professionele verantwoordelijkheden tot andere conclusies leiden. Ons gemeenschappelijk uitgangspunt is dat het belang van de jeugdige voorop dient te staan. Een goede verstandhouding en samenwerking tussen gemeenten, organisaties en professionals in het jeugddomein is dan een belangrijke randvoorwaarde om steeds tot oplossingen te komen in het belang van de jeugdige.”</i></p> <p>Er zijn tevens gezamenlijk vuistregels voor de professionals opgesteld (zie ook deel 3 van deze handreiking). Zie voor meer informatie over het Manifest en de vuistregels op https://privacyborgingjeugd.vngconnect.nl/.</p> <p>Daarnaast zijn er ook in het kader van Veiligheid Voorop vuistregels over samenwerking zorg en straf geformuleerd die benut kunnen worden in samenwerking met elkaar, die als voorbeeld kunnen dienen. Zie bijlage 1 bij deze handreiking.</p>
<p>Samen keuzes maken over werkwijze en taken proeftuinteam</p>	<p>Als het gaat om de vraag of gegevensverwerking is toegestaan en of de werkwijze conform de zorgvuldigheidseisen van de AVG zijn gericht, is het van belang om met elkaar een aantal keuzes te maken over de inrichting van het proeftuinteam. Het beproeven moet binnen de huidige wettelijke kaders, maar deze kaders bieden de ruimte om een andere vorm van samenwerking met elkaar te beproeven. Het doorlopen van de volgende vragen kan ondersteunend zijn bij te maken keuzes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stel vast met welke taken en bevoegdheden (van de bestaande organisatie) er wordt deelgenomen aan het beoogde Regionaal Veiligheidsteam. Worden er bijvoorbeeld wel/geen onderzoeken in het Regionaal Veiligheidsteam uitgevoerd? Wordt wel/niet alleen een adviestaak uitgevoerd? Worden er wel/geen kindbeschermingsmaatregelen uitgevoerd?

2. Stel vast in welke vorm er wordt samengewerkt. Worden taken als ware door 1 team uitgevoerd (dat gebeurt dan onder mandaat van de moederorganisaties, zolang het Regionaal Veiligheidsteam geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft) of is er sprake van een netwerksamenwerking?
Hierbij dient ook te worden nagedacht over hoe dit organisatorisch en arbeidsrechtelijk (afspraken over aansturing, verlof e.d.) wordt geregeld. De basis is dat de (de meeste) medewerkers (SKJ) geregistreerd zijn en dezelfde professionele richtlijnen en standaarden in acht nemen. In het kader van checks en balances, kunnen de professionals van de instellingen die formeel de bevoegdheid hebben om dat uit te voeren, meekijken. SKJ registratie is een belangrijke norm om onderling werk en taken te kunnen verdelen. Daarmee wordt voor een belangrijk deel voldaan aan de geldende (kwaliteits)norm van de verantwoorde werktoedeling. Deze norm houdt in dat werkgevers bij het toedelen van werk rekening moeten houden met de specifieke kennis en vaardigheden van professionals. Niet alle medewerkers van het team zullen over dezelfde specifieke kennis beschikken. Van belang is dat het team het werk zo organiseert dat ook wordt bekeken op welk moment welke specifieke kennis of vaardigheden nodig zijn. Dit kan worden geborgd doordat professionals uit de betrokken organisaties meekijken en dat bepaalde bevoegdheden door de medewerkers van of met mandaat van de specifieke organisatie worden uitgeoefend.
3. Spreek onderling af hoe je samenwerkt en wie bepaalt met welk doel de persoonsgegevens worden verwerkt en de manier waarop dat gebeurt. Doe je dat samen of afzonderlijk van elkaar en voor welke delen? Bepaal wie de verwerkingsverantwoordelijke is en maak onderlinge afspraken (klachten, nakoming AVG: rechten betrokkenen, datalekken, etc. zie ook hierna)
4. Bepaal "doel en middelen" (waar nodig met behulp van een DPIA¹⁵). Stel werkinstructies op of bij. Houd daarbij rekening met grondslagen, eisen dossiervorming, geheimhouding, beroepscode. Bepaal welke ICT daarbij hoort (zie ook hierna onder 'registratie/dossiervorming'). Sluit waar nodig verwerkersovereenkomsten af en werk het verwerkingsregister bij. Regel de benodigde mandaten, detacheringen, etc.
5. Zorg voor informatie voor cliënten zodat zij weten wat de proeftuin inhoudt, wat de werkwijze is, wat zij kunnen verwachten, waar zij terecht kunnen voor vragen, klachten of uitoefenen van AVG-rechten.¹⁶
6. Organiseer waar nodig training voor de professionals in de proeftuin.
7. Zorg voor onderlinge afstemming/dialogoog en manieren voor professionals om – waar nodig -(juridisch) advies te vragen.
8. Doe, evalueer en stel bij.
9. Breng knelpunten waar sprake lijkt te zijn van puur juridische belemmeringen gedetailleerd in beeld en onder de aandacht van het programmateam, zodat kan worden geanalyseerd *in hoeverre* dit op het niveau van wetgeving kan worden opgelost.' (juridische ondersteuning vanuit het programmateam is hierbij beschikbaar).

¹⁵ Een data protection impact assessment. Dat is een instrument om vooraf de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen. En om daarna maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen. Zie ook: <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/data-protection-impact-assessment-dpia>.

¹⁶ Zie voor voorbeelden www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2019/10/16/hoe-communiceer-je-met-inwoners-over-privacy.

Gezamenlijke visie en Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid.

Uit het onderzoek 'Kwestie van een lange adem' komt naar voren dat het zaak is om voortdurende aandacht te blijven houden voor de (on)veiligheid in het gezin en dat dit aansluit bij de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid. Bij deze visie wordt samengewerkt tussen de verschillende organisaties en wordt zorg gefaseerd ingezet. De visie is landelijk omarmd door gemeenten, instellingen en nationale overheid. Uitgangspunt is dan ook dat organisaties/professionals werken volgens de (uitgangpunten van) deze visie. De visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid beschrijft een (netwerk)aanpak in drie stappen:

1. Eerst werken aan de directe veiligheid met een veiligheidsbeoordeling, veiligheidsvoorwaarden en een veiligheidsplan. Door bijvoorbeeld vroegtijdige afstemming van veiligheidsmaatregelen lopen interventies naast elkaar en in aanvulling op elkaar, in plaats van na elkaar. De kans op bijdrage aan herstel van de veiligheid neemt hierdoor toe.
2. Risicogestuurde zorg inzetten om de risicofactoren voor herhaling van geweld en onveiligheid aan te pakken en vervolgens (hulpverleningsplan) en
3. Ondersteuning of behandeling bieden voor herstel (herstelplan).

Wanneer wordt gewerkt volgens de visie worden alleen gegevens uitgewisseld:

1. Van individuen als dit noodzakelijk is voor het beoordelen van de onveiligheid van het huishouden/ systeem (dus alleen concrete feiten en gebeurtenissen);
2. Als betrokkenen daarover voldoende geïnformeerd zijn, tenzij andere belangen of wettelijke kaders zich daartegen verzetten;
3. Wordt alleen concrete informatie met elkaar gedeeld die leidt tot het bevorderen van veiligheid van een huishouden en de stappen die nodig zijn om die veiligheid duurzaam te herstellen (inclusief herstelplan), door de afspraken vast te leggen in het veiligheidsplan en deze uit te voeren.
4. Wordt de veiligheid gemonitord en wordt het veiligheidsplan waar nodig gezamenlijk aangepast, al dan niet in samenspraak met (leden van) het huishouden (zie voor meer informatie, bv. over de verschillende fasen en de : [visie_gefaseerd_samenwerken_aan_veiligheid_januari2021.pdf](#) (vng.nl)).

De visie is gericht op het realiseren van duurzame veiligheid; de problemen worden geordend, geconcretiseerd en geprioriteerd. Er worden per fase duidelijke doelen voor de aanpak gesteld en vastgelegd in het veiligheidsplan. Afspraken worden gemaakt over wie aan zet is en wat het te bereiken doel is. Iedere professional wordt aangesproken op de eigen expertise en brengt noodzakelijke informatie in. De cliënten zijn onderdeel van het overleg en nemen deel aan het opstellen van het veiligheidsplan (hier zijn uitzonderingen op mogelijk indien dit bv. niet mogelijk is i.v.m. de veiligheid van één of meerdere betrokkenen). Binnen de visie kunnen verschillende interventies c.q. methodieken worden gebruikt om uitvoering te geven aan de visie, zoals de Top 3 methodiek, Signs of Safety, 'Multifocus' en GIPS.

	<p>Ter ondersteuning van het proces om AVG-proof te werken binnen de Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid is een handreiking <i>'Bouwstenen Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid. Hoe dit zorgvuldig te doen met inachtneming van de privacyregels'</i> Inclusief een format Data Protection Impact Assessment (DPIA).</p> <p>Dit stuk biedt concrete handvatten die gebruikt kunnen worden door bestuurders van gemeenten en organisaties om op inrichtingsniveau van de samenwerking een werkproces in te richten dat in overeenstemming is met de AVG-zorgvuldigheidseisen bij de verwerking van persoonsgegevens binnen het werkproces. Hierbij wordt richting gegeven bij de beantwoording van een aantal vraagstukken die hierbij van belang zijn, zoals het doel van de samenwerking en hoe van daaruit te komen tot een zorgvuldige gegevensverwerking. Voor zowel het beantwoorden van de vragen van de AVG over het doel van het delen, de grondslag voor het delen en de vereisten van het ontwikkelen van een zorgvuldig proces worden in dit stuk en de bijlagen concrete voorstellen gedaan. Het werken volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid wordt in de hierna geboden handvatten als uitgangspunt genomen. De volgende bouwstenen zijn geformuleerd ter ondersteuning van het proces om tot zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens te komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Bouwsteen 1: Werken volgens de visie gefaseerd samenwerking aan veiligheid; ➔ Bouwsteen 2: De regionale samenwerkingspartners en werkprocessen zijn in beeld; ➔ Bouwsteen 3: Zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens conform de AVG; ➔ Bouwsteen 4: Uitvoeren gezamenlijk DPIA; ➔ Bouwsteen 5: Ken elkaars taken en samenwerkingsafspraken (spel/vuistregels); ➔ Bouwsteen 6: Toerusten professionals die in de uitvoering werkzaam zijn; ➔ Bouwsteen 7: Opstellen convenant (optioneel). <p>Het document met de bouwstenen is te downloaden op: https://vng.nl/sites/default/files/2021-02/visie_gefaseerd_samenwerken_aan_veiligheid_januari2021.pdf</p> <p>Verkend wordt nog in hoeverre/op welke wijze de 'de ernstige ontwikkelingsbedreiging van een minderjarige' past in de Visie gefaseerd samenwerken.</p>
Verwerkingsverantwoordelijke	<p>De verwerkingsverantwoordelijke is degene die beslist of, en zo ja, welke gegevens worden verwerkt, met welk doel dat gebeurt en op welke wijze. In beginsel kent iedere organisatie binnen de proeftuin betrokken partij een eigen verwerkingsverantwoordelijkheid m.b.t. de uitvoering van de eigen taken, maar bij samenwerking kan ook een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid ontstaan. In artikel 26 AVG is hierover het volgende bepaald: <i>'Als twee of meer partijen samen het doel en de middelen van een gegevensverwerking vaststellen, worden aangemerkt als 'gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken'</i>. Een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid drukt zich niet noodzakelijkerwijs uit in een gelijkwaardige verantwoordelijkheid van de verschillende ondernemers die betrokken zijn bij de verwerking van persoonsgegevens. De verschillende partijen kunnen in verschillende stadia en in verschillende mate bij deze verwerking betrokken zijn, zodat het niveau van verantwoordelijkheid van elk van hen moet worden beoordeeld in het licht van alle relevante omstandigheden van het geval.</p>

	<p>Van belang is om bij een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid afspraken te maken over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het informeren van betrokkenen kinderen en volwassenen over de verwerkingen; • het uitvoering geven aan wettelijke verplichtingen in verband met de rechten van de betrokkenen; • het melden van een datalek; • de beveiliging van de verwerkingen (zie ook hierna onder het kopje 'dossier'). <p>Daarnaast zullen er ook afspraken moeten worden gemaakt over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoe om te gaan met onvrede/klachten van betrokken kinderen en volwassenen; • hoe om te gaan met een incident/calamiteit binnen de proeftuin; • hoe om te gaan bij een eventuele aansprakelijkstelling als gevolg van onrechtmatig handelen. Wat als het delen van persoonsgegevens binnen de proeftuin leidt tot een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens of een claim van een betrokkene op schadevergoeding? Er zijn veel scenario's denkbaar van situaties die kunnen ontstaan en hoe hier vervolgens mee wordt omgegaan. Zie voor voorbeelden artikel 22 van het modelconvenant Zorg- en Veiligheidshuizen, te vinden op www.zorgenveiligheidshuizen.nl/publicaties-nieuw/140720_modelconvenant-en-protocol-voor-de-zorg-en-veiligheidshuizen-beschikbaar-1.
<p>Grondslagen voor de gegevensverwerkingen (is het wettelijk gezien toegestaan om gegevens te verwerken?)</p>	<p>De grondslagen voor het verwerken van (bijzondere en gevoelige) persoonsgegevens is een vrij juridisch-technisch iets. Het is dan ook verstandig om bij vragen hierover een privacy-expert van de betrokken organisaties te betrekken.</p> <p>De AVG vereist een grondslag voor het verwerken van gegevens. Deze grondslagen zijn limitatief opgenomen in de AVG: a) de betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn of haar persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden; b) de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen; c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust; d) de verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen; e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag die aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen; f) de verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.</p> <p><i>Grondslagen samenwerking proeftuinen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De grondslag voor de gegevensverwerking van elke organisatie binnen de proeftuin vloeit voort uit de eigen taak die geregeld is in de voor de partner geldende materiewetgeving (Jeugdwet, Wmo 2015 etc.).

- Bij samenwerking tussen lokale teams en het boogde Regionaal Veiligheidsteam zijn vooral de grondslagen c (o.a. dossierplicht van GI ingevolge 7.3.8 Jeugdwet) en e belangrijk. Voor grondslag 'e' geldt dat de verwerking in deze gevallen altijd een grondslag moet hebben in een (materie) wet, waarin ook het doel van de verwerking staat. In die wet moet zijn vastgesteld wie de taak uitvoert of aan wie het openbaar gezag is opgedragen. Dit kunnen zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke organisaties zijn. Voor zowel de lokale teams als Veilig Thuis, de RvdK en GI zijn de taken (grotendeels) wettelijk bepaald.
  - De opdracht aan de proeftuin is om binnen de huidige wettelijke kaders te beproeven, maar daarbij wel maximaal te verkennen hoe binnen deze kaders anders kan worden samengewerkt. Zowel op grond van de Wmo 2015 als Jeugdwet zijn er mogelijkheden voor het uitwisselen van informatie tussen het lokale team – Veilig Thuis, RvdK en GI als ook tussen de laatstgenoemde organisaties onderling (zie o.a. H5 "Gegevensverwerking" Wmo 2015, artikel 3.1¹⁷, 7.3.11 en 7.4.0 Jeugdwet).
  - Indien er geen specifieke wettelijke bepalingen zijn op grond waarvan partijen gegevens kunnen of moeten verstrekken, kan de juridische basis gelegen zijn in de goede taakuitoefening van de taak van de ontvanger, waarbij sprake is van verenigbaar belang voor de gegevensverstrekking. Bij de vraag of een verstrekking verenigbaar is, spelen verschillende factoren een rol. Bijvoorbeeld:
    - het verband tussen het nieuwe doel en het oorspronkelijke doel. Hoe dichter de twee doelen bij elkaar liggen, hoe eerder de verdere verwerking van persoonsgegevens verenigbaar is met het oorspronkelijke doel.
    - de context waarin de persoonsgegevens zijn verzameld. Hierbij moet met name worden gekeken naar de relatie tussen de verstrekker, ontvanger en de personen in kwestie en de redelijke verwachtingen die de persoon heeft ten aanzien van het verdere gebruik van zijn persoonsgegevens.
    - de aard van de persoonsgegevens. Wanneer het bijvoorbeeld gevoelige persoonsgegevens betreft, geldt dat deze een hoger beschermingsniveau verdienen en dat deze minder snel voor andere doelen mogen worden gebruikt.
    - de mogelijke gevolgen van de verdere verwerking voor betrokkenen.
    - het bestaan van passende waarborgen.
- De afweging om te verstrekken ligt altijd bij de verstreckende partij. Deze partij moet ervan overtuigd zijn dat:
- het doel waarvoor de gegevens worden gedeeld verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verstrekt (daarbij moet hij in ieder geval beoordelen of hergebruik van gegevens bijvoorbeeld via de wet is verboden of beperkt tot specifieke doelen);
  - er niet meer gegevens worden gedeeld dan nodig;
  - er wordt voldaan aan eventuele (bij wet) gestelde voorwaarden;
  - er geen geheimhoudingsverplichting in de weg staat aan verstrekking danwel dat er een grond is voor doorbreking van deze geheimhoudingsplicht.

¹⁷ Met toepassing van CORV: de collectieve opdracht routevoorziening. Zie ook: Regeling justitiële keteninformatisering Jeugdwet.

	<p>Zie voor een voorbeeld over hoe het goede gesprek hierover met elkaar te voeren: https://www.jeugdconnect.nl/privacy/professionals.</p> <p>Een bestuursorgaan moet als zij verzoekt om persoonsgegevens altijd een wettelijke taak hebben, zij mogen geen beroep doen op de grondslag gerechtvaardigd belang (f). Het mag geen persoonsgegevens vragen voor doelen waarvoor het geen wettelijke taak heeft of die onverenigbaar zijn met de bestaande eigen wettelijke taken</p> <p>Ook is het mogelijk dat een partij op eigen initiatief gegevens wil verstrekken omdat dit noodzakelijk is voor de goede uitvoering van de eigen (wettelijke) taak. In dergelijke situaties moet er altijd een noodzaak zijn voor de verstrekking, én de ontvangende partij moet uiteraard wel iets met de gegevens kunnen doen. Dat betekent dat hij een eigen grondslag moet hebben op basis waarvan hij de gegevens mag verwerken. Deze zal veelal gelegen zijn in de eigen taak in relatie tot het betrokken gezin/huishouden.</p> <p>In bovenstaande informatie is gebruik gemaakt van het handvat "Gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein, Juridisch kader (versie 2.3 - november 2021). In dit handvat zijn ook per organisatie de grondslagen voor gegevensverwerking te vinden.</p>
Registratie/ dossiervorming	<p>Om gezinnen en huishoudens goed te kunnen ondersteunen, zullen er gegevens moeten worden geregistreerd. Over hoe en waar deze registratie plaatsvindt en hoe dit op een zorgvuldige wijze kan plaatsvinden, zullen (bestuurlijke) keuzes en afspraken moeten worden gemaakt. Een keuze zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat er in één van de registratiesystemen van de betrokken organisaties ruimte wordt 'vrijgemaakt' voor registratie van de zaken die binnen de proeftuin worden opgepakt. Van belang is in ieder geval dat binnen een proeftuin duidelijkheid bestaat over de gemaakte afspraken hierover. Ook in verband met de informatie die hierover aan kinderen en volwassenen moet worden gegeven.</p> <p>Het risico op bovenmatige en onrechtmatige gegevensdeling dient steeds zoveel als mogelijk te worden voorkomen. Het is van belang dat de toegang waar mogelijk wordt beperkt en dat er maatregelen worden genomen om onnodige kennisname te beperken (waar mogelijk via de techniek en anders organisatorisch en in ieder geval met controle). Dat houdt in dat de toegang beperkt blijft tot de gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken van die persoon. Hiervoor is van belang om zicht te hebben op wie wanneer toegang tot bepaalde informatie moet hebben. Ook dient nagedacht te worden over (eventueel met behulp van een DPIA) over welke informatie waar wordt geregistreerd (denk hierbij bijvoorbeeld ook aan medische en strafrechtelijke gegevens), wat te doen met de informatie na afloop van de proeftuin, wat zijn de bewaartermijn*, hoe om te gaan met de AVG-rechten van betrokkenen, geheimhoudingsplicht en wie heeft toegang tot welke informatie.</p> <p>Van belang is ook om voor ogen te houden in welke fase de ondersteuning/hulp aan de betrokken gezinnen/huishoudens zich bevindt: wie heeft welke rol en waaruit bestaat de betrokkenheid (vrijwillig kader, betrokkenheid Regionaal Veiligheidsteam, dwang e.d.)? Bij de inrichting van een systeem en het afhandelen van een verzoek om inzage, dient ook oog te zijn voor hoe je hierbij rekening kunt houden met tegenstrijdige belangen binnen een gezin/systeem (bijv. met de 1 wel en de ander geen info delen i.v.m. onveiligheid). Van belang is om met elkaar vast te stellen wat het doel van het</p>

	<p>overzicht is, welke persoonsgegevens noodzakelijk zijn om hierop te vermelden en waarom het noodzakelijk is dat alle medewerkers van het veiligheidsteam toegang tot deze informatie moeten hebben.</p> <p><i>* Voor Veilig Thuis en de GI zijn deze wettelijke bepaald in artikel 5.3.4, tweede lid Wmo 2015 en artikel 7.3.8. Jeugdwet. De bewaartermijnen van de RvdK zijn te vinden in het Kwaliteitskader RvdK).</i></p> <p><i>Gezins-/netwerkdossier</i></p> <p>Bij de inrichting van een 'proeftuindossier' moet rekening worden gehouden met de rechten van de betrokken kinderen en volwassenen. Als het gaat om bijvoorbeeld het recht op inzage, dan is het uitgangspunt¹⁸ dat iedereen alleen recht heeft op inzage in de eigen gegevens met uitzondering van de ouders met gezag waarbij de minderjarige jonger dan 16 jaar is. Wordt er met de betrokkenen een gezamenlijk plan op gesteld? Dan zullen de gegevens over de ene persoon ook met de anderen worden gedeeld. Is er bepaalde informatie die niet met iedereen kan worden gedeeld, dan zal dat niet in het gezamenlijk plan kunnen worden opgenomen. Beoordeeld zal dus moeten worden hoe op welk moment met gegevensverwerkingen om te gaan. Belangrijk is dat bij de start van de betrokkenheid van het proeftuinteam, de betrokken kinderen en volwassen duidelijkheid krijgen over wat het team doet en welke gegevensverwerkingen er zijn (bijvoorbeeld via een folder).</p> <p>Een van de thema's binnen het Toekomstscenario is het 'netwerk' dossier. Dossiers van optimale kwaliteit zijn van groot belang voor het bepalen wat nodig is voor ouders, kinderen en huishoudens. Vanuit het programma zullen de RvdK, Veilig Thuis en de GI samen met ketenpartners, vooral gemeenten/lokale teams, hiervoor een gezamenlijk handelings- en onderzoekskader ontwikkelen. Hierbij wordt binnen de wettelijke kaders optimaal gebruik gemaakt van elkaars (harde) informatie en kan ieder zijn expertise toevoegen.</p>
<p>Ontwikkel werkprocessen</p>	<p>Bij de start van betrokkenheid van het lokale team, zal voor de betrokken kinderen en volwassen duidelijk moeten zijn wat betrokkenheid concreet inhoudt. Dat geldt ook als het Regionaal Veiligheidsteam betrokken wordt. Van belang is dat kenbaar moet zijn wat de rol en taak van dit team is, wat ze doen en welke bevoegdheden/interventies kunnen worden inzetten en op welke momenten dat aan de orde kan zijn. Is het Regionaal Veiligheidsteam in eerste instantie door het lokale team betrokken vanwege de expertise op veiligheid en ontstaat er een situatie die vraagt om een andere inzet? Dan moet voor de betrokken kinderen en volwassenen duidelijk zijn dat het proces/de samenwerking een andere fase in gaat c.a. een escalatie nodig is, wat dit betekent en welke rechtswaarborgen hierbij horen.</p> <p><i>Taken en rollen scherp hebben</i></p> <p>Van belang is om bij het ontwikkelen van een nieuwe integrale samenwerking ook oog te hebben wie op welk moment welke taak/rol heeft. Wordt het Regionaal Veiligheidsteam alleen gevraagd om mee te denken over wat er hand is/nodig is</p>

¹⁸ Tenzij 7.3.11 lid 3 Jeugdwet: Indien de jeugdhulpverlener door inlichtingen over de betrokkene dan wel inzage in of afschrift van de gegevens uit het dossier te verstrekken niet geacht kan worden de zorg van een goed jeugdhulpverlener in acht te nemen, laat hij zulks achterwege.

	<p>op basis van de veiligheidsexpertise of is er ook een meer inhoudelijke bemoeienis nodig? Op basis hiervan kan bekeken worden of en zo ja welke verwerkingen van gegevens hiervoor noodzakelijk zijn. Zie als voorbeeld 'Wijkteams en het pettenvraagstuk'.¹⁹</p> <p><i>Vrijwillig/'drang'/dwang</i></p> <p>Het Regionale Veiligheidsteam beweegt zich op het grensvlak van vrijwillig/gedwongen interventies. Het grijze gebied hiertussen wordt ook wel als 'drang' aangeduid en hierover zijn de nodige zorgen als het gaat om de rechtswaarborgen hierbij voor kinderen en ouders. Zo wordt op basis van de deelstudie juridisch van de Eerste Evaluatie Jeugdwet geconcludeerd: De uitvoering van 'drang'-trajecten in het schemergebied tussen vrijwilligheid en dwang (jeugdbescherming) door de jeugdbeschermingsorganisaties leidt tot rolonduidelijkheid en is onwenselijk'. In een rapport van het RSJ van 25 november 2019 doet het RSJ de aanbeveling om een juridisch gerechtvaardigde en ethisch verantwoorde jeugdzorgpraktijk te realiseren. Zij stellen voor om voortaan de term 'intensieve vrijwillige hulp' te gebruiken, hetgeen inhoudt: 'een proces van hulp en zorg verlenen in het vrijwillige kader van de jeugdzorg, waarbij de jeugdprofessional gradueel meer invloed uitoefent, meer verantwoordelijkheid neemt en daarmee steeds intensiever hulp en zorg verleent én tegelijkertijd de vrijwilligheid van de hulp garandeert.' Bovendien moet volgens beide organisaties in het jeugdzorgstelsel specialistische kennis en kunde voor het verlenen van intensieve vrijwillige hulp in het vrijwillig kader worden opgebouwd en beschikbaar zijn. Professionals moeten in elke situatie opnieuw verschillende rechten, plichten en waarden en normen afwegen.</p> <p>Zowel de Evaluatie Jeugdwet als de bevindingen van het RSJ alsook een promotieonderzoek naar het grijze gebied²⁰ laten zien dat de overgang van vrijwillige hulpverlening naar gedwongen hulpverlening een ingewikkelde is, waarbij duidelijkheid over de procedures, taken en rollen en rechtsbescherming nog verbetering behoeft. Ook in de Eindevaluatie Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen wordt benoemd dat het bestaan van drang tot bezorgdheid leidt. Van belang dan ook is dat bij het beproeven van het Toekomstscenario aandacht is voor dit thema. Hierbij is het ook van belang om aandacht te hebben voor hoe om te gaan met politiemeldingen die bij het Regionaal Veiligheidsteam binnenkomen en die worden doorgezet naar het lokale team.</p> <p>Nog nader zal met de proeftuinen en binnen het thema 'rechtsbescherming' worden verkend hoe de overgang van echt vrijwillig (het initiatief van de betrokkenheid van het lokale team ligt bij de kinderen en volwassenen) naar daar waar overheidsbemoeienis om de hoek komt kijken met voldoende rechtswaarborgen kan worden omkleed.²¹</p>
Verrijken van informatie	Uitgangspunt is dat samen met de betrokken gezinnen/huishoudens wordt besproken wat er aan de hand en nodig is en welke informatie hiervoor noodzakelijk is. En dat de informatie zoveel mogelijk van de betrokken kinderen en volwassenen zelf afkomstig is, dan wel met hun toestemming bij anderen wordt opgehaald en uitgewisseld.

¹⁹ Johannes Homan, L:éon Sonnenschein, Eric Schreuders, *Wijkteams en het pettenvraagstuk*, VNG november 2020. Te vinden op www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk.

²⁰ D.S. Verkroost 'Met zachte drang. Uitgangspunten voor jeugdhulpverlening op het snijvlak van vrijwilligheid en dwang', Boom juridisch 2022.

²¹ Zie ook www.universiteitleiden.nl/nieuws/2023/03/als-je-weet-hoe-het-zit-kun-je-voor-je-rechten-opkomen.

<p>Verrijken van informatie als overheidsinterventie</p> <p>Uitgangspunten verzamelen informatie:</p>	<p>Het verrijken van informatie zonder toestemming (of vooraf wetenschap) van de betrokken kinderen en volwassenen betreft een vorm van 'overheidsingrijpen' waarbij een inbreuk wordt gemaakt op de eerbiediging van iemands persoonlijke levenssfeer en privacy. Dat kan gerechtvaardigd zijn zoals dat dit noodzakelijk wordt geacht ter bescherming van betrokkenen, maar die rechtvaardiging vraagt wel om het maken van een zorgvuldige afweging en moet goed uitgelegd kunnen worden aan de betrokken kinderen en volwassenen. Ook vraagt overheidsbemoeyenis en -ingrijpen om het in acht nemen van een aantal checks and balances en voor zogenaamd 'overheidsingrijpen' is een wettelijke basis nodig.</p> <p>De term 'verrijken' wordt veelal in verband gebracht met de bevoegdheid van Veilig Thuis om zonder toestemming van de betrokken kinderen en volwassenen een melding vast te leggen, informatie bij derden in te winnen, het bewaren van informatie en het verstrekken daarvan aan derden. Het beoogde Regionaal Veiligheidsteam zal bij het beproeven nu nog (alleen) gebruik kunnen maken van de taken en bevoegdheden zoals die nu bij Veilig Thuis, de GI en RvdK wettelijk zijn neergelegd. De sterke informatiepositie heeft Veilig Thuis bij het in ontvangst nemen van meldingen, de veiligheidsbeoordeling, het doen van onderzoek, het stellen van veiligheidsvoorwaarden en vervolgtraject, de overdracht (al dan niet na onderzoek) en het monitoren en het geven van een terugkoppeling aan de melder. Er is ook geen toestemming nodig voor het verstrekken van informatie over de melding aan informanten. Let bij het toepassen van de verrijgingsbevoegdheid goed op de geldende termijnen, zoals vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Een onderzoek dient binnen 5 dagen van een melding – indien wordt vastgesteld dat een onderzoek moet plaatsvinden – te worden gestart. Vervolgens dient binnen tien weken te worden bepaald tot welke stappen het onderzoek aanleiding geeft. Na deze termijn kan dus geen verrijking meer plaats vinden, tenzij er sprake is van een nieuwe melding.</p> <p>Voorwaarden voor de sterke informatiepositie van Veilig Thuis zijn bijvoorbeeld dat Veilig Thuis deze bevoegdheid alleen mag gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor de in de wet genoemde taken; • voor zover uit de melding een redelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld kan worden afgeleid én • voor zover het vastleggen, bewaren of verstrekken van informatie noodzakelijk is • voor het onderzoek of voor het in gang zetten van de vervolgstappen. • Ook de RvdK en GI hebben exclusieve bevoegdheden hebben als het gaat om het verzamelen van informatie over een kind en gezin. De organisaties zijn (deels) niet afhankelijk van de toestemming van de betrokkenen om tot het verwerken van persoonsgegevens te kunnen overgaan voor zover deze betrekking hebben op de uitoefening van hun wettelijke taken. Aan de inzet van deze bevoegdheid zijn wel voorwaarden verbonden, in die zin dat de bevoegdheid samenhangt met het goed kunnen uitvoeren van een wettelijke taak. <p>Als het gaat om het verzamelen/verrijken van informatie is verder het volgende nog van belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het uitgangspunt van de AVG en beroepsnormen is dat er transparantie is over verwerkingen van persoonsgegevens en dat professionals samen met kinderen en volwassenen samenwerken en hen betrekken bij te nemen beslissingen; • Duidelijk moet zijn waarom welke informatie noodzakelijk is en welk doel het verzamelen van deze informatie dient;
---	--

- Duidelijk moet zijn of hiervoor een wettelijke grondslag nodig zijn en/of het doel hiervan verenigbaar is met het doel waarvoor de informatie in eerste instantie is verwerkt;
- Als een professional behoefte heeft aan meer informatie, is de eerste weg om deze informatie te verkrijgen via de betrokken kinderen en volwassenen zelf, dan wel om met hun toestemming informatie bij derden op te vragen (let op: het gaat hierbij om toestemming die nodig is voor het doorbreken van de geheimhoudingsplicht). Daarbij geldt het uitgangspunt dat alleen de noodzakelijke informatie wordt opgevraagd. Is het bijvoorbeeld voldoende om te weten 'dat' iemand bekend is bij een bepaalde organisatie, dan is het niet de bedoeling dat er ook nog inhoudelijke informatie wordt opgevraagd. Is er wel ook inhoudelijke informatie nodig? Bepaal dan welke informatie hiervoor noodzakelijk is.
- Weigeren de betrokken kinderen en/of volwassenen om toestemming te geven en willen zij verder niet meewerken, dan ontstaat er een nieuwe situatie die om het maken van een afweging/kernbeslissing vraagt. Binnen het vrijwillig kader, mag iemand de keuze maken om te stoppen met de ingezette hulp/ondersteuning. Hoe erg is het dat de aanvullende informatie niet kan worden verkregen? Of dat iemand de keuze maakt om te stoppen? Zijn er zorgen over onveiligheid in de thuissituatie: hoe groot zijn die zorgen? Vragen ze om actie en zo ja welke actie en langs welke stappen? Het verrijken van informatie tegen de zin van betrokken kinderen en volwassenen in, vraagt zoals hiervoor ook al is benoemd om het maken van een zorgvuldige afweging. Het kan (als een vorm van een overheidsinterventie) zonder toestemming als sprake is van uitvoering van een specifieke wettelijke taak zoals die nu belegd zijn bij Veilig Thuis, de RvdK of GI. Omdat het beproeven nu nog binnen de huidige wettelijke kaders dient plaats te vinden, zal het gebruikmaken van deze bevoegdheid onder verantwoordelijkheid van de desbetreffende moederorganisatie plaatsvinden. Van belang is om over de wijze van toepassing hiervan goede afspraken te maken en goed scherp te hebben in welke fase de ondersteuning aan het gezin/huishouden bevindt zodat dit ook voor de betrokken kinderen en volwassenen helder is (zie ook hierboven onder 'ontwikkel werkprocessen').
- Daarnaast zijn er mogelijkheden om de geheimhoudingsplicht te doorbreken in de volgende situaties:
  - er is een wettelijke verplichting om gegevens te verstrekken (bijvoorbeeld wanneer de GI noodzakelijke informatie vraagt ten behoeve van de ots, op grond van 7.3.11, vierde lid, Jeugdwet);
  - er is een wettelijke bevoegdheid om informatie zonder toestemming te delen (zoals artikel 7.3.11, tweede lid Jeugdwet en 5.2.6 Wmo 2015 via de meldcode); of
  - sprake is van een situatie van overmacht/conflict van plichten.

Ambtshalve melding

Hoe om te gaan met de situatie dat een professional vanuit het Regionaal Veiligheidsteam al is betrokken en het traject een volgende fase ingaat vanwege de ernst van de onveiligheid in de thuissituatie en er behoefte is aan verrijken van informatie? Moet er dan eerst een melding worden gedaan? In het licht van de bedoeling van het Toekomstscenario dat er zoveel mogelijk met vaste gezicht wordt gewerkt en het daarom mogelijk niet wenselijk is als er een wisseling van professional is op het moment deze al is betrokken, kan op het moment dat de 'verrijkingsbevoegdheid' nodig is, er onder voorwaarden voor worden gekozen dat er dan een 'ambtshalve melding' wordt gedaan (zie voor de voorwaarden zoals die nu gelden hoofdstuk 4.5 Handelingsprotocol Veilig Thuis). Voor zover er wordt afgeweken van het bestaande handelingsprotocol Veilig Thuis, dienen hierover duidelijke afspraken te worden gemaakt met de betrokken Veilig Thuis

	<p>organisatie(s). Daarnaast is van belang dat het kader voor een ambtshalve melding voor zowel de betrokken kinderen en volwassenen en professionals vooraf kenbaar moet zijn²² en het besluit hiertoe zorgvuldig moet worden genomen. Een juridische toets hierop kan via de betrokken jurist in de proeftuin in overleg met de juridische helpdesk programmteam worden gedaan.</p>
Monitoring	<p>In artikel 7.4.1, eerste lid, van de Jeugdwet is geregeld dat "Onze Ministers" gegevens verwerken die betrekking hebben op de toegang tot jeugdhulp, preventie, Veilig Thuis, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering teneinde een zorgvuldig en samenhangend jeugdbeleid te kunnen voeren en hun stelselverantwoordelijkheid te kunnen waarborgen. Op grond van artikel 7.4.3 van de Jeugdwet verstrekken gecertificeerde instellingen en de raad voor de kindbescherming kosteloos gegevens aan "Onze Ministers" ten behoeve van de verwerking, bedoeld in artikel 7.4.1, eerste lid, van de Jeugdwet. Op grond van 4.2.12, eerste lid, van de Wmo 2015 verstrekt Veilig Thuis kosteloos gegevens aan de ministers, ten behoeve van de verwerking bedoeld in artikel 7.4.1, eerste lid, van de Jeugdwet. Op grond van artikel 7.4.4 van de Jeugdwet kunnen het persoonsgegevens zijn, waaronder bijzondere categorieën en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard, voor zover dit noodzakelijk is voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> het doelmatig en doeltreffend functioneren van de toegang tot de jeugdhulp, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering; het doelmatig en doeltreffend functioneren van de aanbieders van preventie, de jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en van de raad voor de kindbescherming; de doelmatigheid en doeltreffendheid van het aanbod van preventie, jeugdhulp en gecertificeerde instellingen, en het waarborgen van de stelselverantwoordelijkheid. <p>O.g.v. artikel 7.5.1 Besluit Jeugdwet vindt structurele verstrekking op elektronische wijze plaats aan het CBS. Incidentele verstrekkingen mogen geen persoonsgegevens betreffen.</p> <p>Op grond van dit artikel mogen de bewindspersonen de partijen (GI's, Veilig Thuis en RvdK) vragen om gegevens als dat nodig is voor – kort gezegd – effectief beleid. De partijen zijn verplicht om deze gegevens te verstrekken (tenzij de gegevens kunnen worden opgemaakt uit bijvoorbeeld CBS-data). De wet biedt hier dus ruimte. Verdere uitwerking is nodig. Denk bijvoorbeeld aan een goede proportionaliteitstoet: zijn de gevraagde gegevens strikt noodzakelijk en weegt de inbreuk en het risico op tegen het resultaat? Hiervoor zijn in ieder geval geen herleidbare gegevens nodig en dient dus te worden gewerkt met gepseudonimiseerde informatie.</p> <p>De AVG en Jeugdwet bieden ook ruimte voor het uitvoeren van wetenschappelijk, statistisch en historisch onderzoek (artikel 89 AVG, 24 UAVG, 7.3.12 Jeugdwet, 7:458 BW).</p>
Rechten kinderen en volwassenen borgen	<p>Kinderen (afhankelijk van de leeftijd) en volwassenen hebben op grond van de AVG, Jeugdwet, Wmo en andere wetten rechten als het gaat om hun persoonsgegevens. Deze rechten zijn o.a. het recht om te weten welke persoonsgegevens</p>

²² Zie ook artikel 4.1.8, tweede lid Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

	worden verwerkt, het recht om deze in te zien zodat ze kunnen controleren of hun persoonsgegevens rechtmatig worden verwerkt en het recht om te vragen gegevens te corrigeren en/of te vernietigen. Daarnaast zijn er ook andere rechtswaarborgen noodzakelijk bij overheidsbemoeienis, zoals de mogelijkheid om een klacht in te dienen. Deze rechten moeten worden gerespecteerd door organisaties en professionals. ²³
--	--

---

²³ www.universiteitleiden.nl/nieuws/2023/03/als-je-weet-hoe-het-zit-kun-je-voor-je-rechten-opkomen.

Deel 3: De belangrijkste kaders voor professionals

Kaders voor professionals:

Deze handreiking biedt kaders voor 'AVG-proof' beproeven van het Toekomstscenario. In dit deel wordt een aantal kaders/bouwstenen aangereikt voor professionals hoe zij dat kunnen doen.

Samenvatting van de belangrijkste kaders

'Mag dat van de AVG?' Een vaak gestelde vraag, die niet met een simpele ja of nee is te beantwoorden. De AVG gaat over een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens. Deze kaders moeten op eenzelfde manier binnen als buiten het beproeven van het Toekomstscenario worden toegepast. Wat betekent dat concreet?

- Eenieder heeft een door Internationale Verdragen en Grondwet beschermd recht op privacy en gezinsleven. Dit recht houdt kort gezegd in dat je zelf mag bepalen hoe je invulling aan je leven geeft. En met wie je welke informatie over jezelf deelt;
- Alleen als er goede redenen zijn kan op deze rechten een 'inbreuk' worden gemaakt. Deze goede reden kan zijn dat een gezin/huishouden een hulpvraag heeft en zij op vrijwillige basis (dus met hun toestemming) om ondersteuning vragen en hiervoor informatie over hun situatie geven. Soms zijn beschermende maatregelen nodig, omdat er sprake is van onveiligheid in een thuissituatie bijvoorbeeld door huiselijk geweld. Ook hierbij is het uitgangspunt dat hulp en ondersteuning op basis van vrijwilligheid wordt ingezet. Als dat onvoldoende leidt tot het stoppen/verminderen van de onveilige thuissituatie, kan 'overheidsbemoeienis en -ingrijpen nodig zijn;
- De basis voor overheidsbeslissingen en ingrijpen is in verschillende wetten vastgelegd (zie ook deel 1 van deze handreiking). De toepassing van deze wettelijke kaders vraagt om het maken van (inhoudelijk professionele) afwegingen. Samen met het gezin/huishouden zal in beeld moeten worden gebracht wat er aan de hand is, wat de feiten en omstandigheden zijn, welke belangen er zijn, wat de visie van de betrokken kinderen en volwassenen is en wat die van de betrokken professionals? Ook moet duidelijk zijn wat het doel is van de in te zetten hulp en ondersteuning? Wat zijn opties om het doel te realiseren? Wie heeft welke rol en taak en waar bestaan die uit? Wat zijn de gevolgen van de geschetste opties? Wat is de voorkeursoptie? Op basis hiervan zal moeten worden beoordeeld wat er nodig is.
- Om alle voorgenoemde stappen goed te kunnen doen, heb je informatie nodig over het gezin/huishouden. Deze informatie bevat '(bijzondere) persoonsgegevens' en het gebruik hiervan is een inbreuk op iemands privacy en moet daarom aan een aantal voorwaarden voldoen;
- Een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens begint bij je bewust te zijn van: weten wat je taak is, voor welk doel je informatie nodig hebt, welke informatie hiervoor noodzakelijk is en hoe de inbreuk op iemand privacy zo klein mogelijk is (kun je informatie bij het gezin/huishouden ophalen of kan een casus anoniem worden besproken, dan moet je daar ook voor kiezen).
- Het afwegen welke informatie noodzakelijk is, hoe je aan deze informatie komt, met wie je wat deelt, vraagt om het maken van afwegingen en is daarmee een onderdeel van professionele afwegingen die moeten worden gemaakt. En net als bij het maken van een professionele afweging bij inhoudelijke casuïstiek, kan dat leiden tot ethische/morele dilemma's en/of een verschil van visie tussen jou en een collega is over welke informatie noodzakelijk is. Ga hierover vooral met elkaar in gesprek.
- Bij alle vragen over het opvragen, vastleggen en delen van informatie ('verwerken van persoonsgegevens' genoemd) zullen een aantal stappen doorlopen moeten worden om tot een antwoord te komen op de vraag of een bepaalde verwerking van persoonsgegevens is

toegestaan en hoe dat zorgvuldig kan worden gedaan. De AVG, zogenaamde 'materiewetten' als de Jeugdwet, Wmo 2015 en Wgbo en beroepscode's en het beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht geven hiervoor de kaders. Deze kaders zijn ook van toepassing bij het beproeven. **Let op!** De kaders zoals gegeven in Internationale Verdragen en de Grondwet kunnen niet worden gewijzigd en blijven dus ook bij mogelijke nieuwe wetgeving van toepassing. Zijn wettelijke regels uit bijvoorbeeld de Jeugdwet knellend? Van belang is dan om te verkennen waarom het knelt, wat de bedoeling van de wetgever is van de in de wet vastgelegde norm en hoe het anders zou moeten? De bevindingen zijn voor de betrokken Ministeries nodig om te bezien of en zo ja welke wetswijzigingen nodig zijn.²⁴

- Wees bij onduidelijkheid over of het wel/niet mag van de AVG ook alert op waar deze onduidelijkheid uit voortkomt. Gaat het over onduidelijkheid over toepassing van de privacy/AVG-regels of is er iets anders aan de hand? Bijvoorbeeld het gevoel onvoldoende bekwaam/toegerust te zijn, dat de eigen taak niet scherp is en/of er onduidelijkheid/spanning zit op de samenwerking met andere professionals.
- En tot slot: Voor de betrokken kinderen en volwassenen moet altijd duidelijk zijn wanneer sprake is van vrijwillige hulpverlening (=op basis van hun toestemming) en wanneer sprake is van overheidsbemoeienis en wat dit concreet inhoudt en wat hun rechten zijn.

Hieronder wordt aan de hand van een aantal onderwerpen kaders aangereikt wat van belang is om als professional 'AVG-proof' te kunnen werken:

- Vuistregels voor samenwerking en delen van informatie
- Delen van informatie: inleiding
- De AVG stappen doorlopen
- Feitenonderzoek
- Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie
- Tuchtrect
- Registratie/dossiervorming
- Ontwikkel werkprocessen
- Verrijken van informatie

Vuistregels voor samenwerking en delen van informatie

In de inleiding is de bedoeling van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en proeftuinen toegelicht. Kern is om tot een meer gezamenlijke en integrale aanpak te komen bij gezinnen en huishoudens waarbij sprake is van onveiligheid in de thuissituatie en/of een bedreigde ontwikkeling van minderjarigen. Dat is geen makkelijke opgave, omdat het van iedereen vraagt om vertrouwde werkwijze en kaders waar nodig los te laten en gezamenlijk tot nieuwe kaders te komen. Hierbij kunnen spanningen en dilemma's ontstaan over de vraag of en welke persoonsgegevens uitgewisseld mogen worden tussen professionals. Bijvoorbeeld doordat vanuit verschillende verantwoordelijkheden andere inschattingen gemaakt worden over de noodzaak om bepaalde gegevens uit te wisselen. Hierbij speelt vaak de vraag hoe het uitwisselen van persoonsgegevens zich verhoudt tot de professionele geheimhoudingsverplichtingen.

²⁴ Zie ter ondersteuning hierbij ook het document met overzicht van juridische vragen Toekomstscenario, te vinden op www.voordejeugdenhetgezin.nl/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming/documenten/publicaties/2023/04/02/toekomstscenario---juridische-vraagstukken.

Het met elkaar formuleren van vuistregels/speerpunten over samenwerking en een zorgvuldige gegevensverwerking kan helpend zijn om tot een meer gezamenlijke verantwoordelijkheid en uitgangspunten te komen. Een mooi voorbeeld hiervan is het "Manifest In goed vertrouwen. De privacy van de jeugd geborgd", dat in juni 2016 door branche- en beroepsorganisaties van gemeenten, hulp- en zorgaanbieders en professionals in het jeugddomein is opgesteld. Naast een manifest zijn door de manifestpartners vuistregels voor professionals opgesteld, bedoeld om professionals te ondersteunen in situaties waarin dilemma's en spanningen zich voor kunnen doen. De vuistregels komen ook niet in de plaats van bestaande beroeps- en meldcodes. Ze vormen een aanvulling daarop. Deze vuistregels zijn gericht op een goede samenwerking met oog voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.

De vuistregels luiden als volgt:

1. Wij respecteren de rechten van de jeugdige, zijn ouders of verzorgers.
2. Wij praten mét de jeugdige, zijn ouders of verzorgers. Wij praten niet over hen zonder hen. Er zijn echter situaties denkbaar waarin dit niet kan. Dit vraagt dan om een zorgvuldige afweging en moet altijd gemotiveerd worden. Betrokkenen worden in zulke situaties in principe altijd vooraf geïnformeerd. Alleen als dit niet anders kan, gebeurt dit achteraf.
3. Wij zien vertrouwelijkheid als een waarborg voor de toegankelijkheid van de hulp- en zorgverlening en als randvoorwaarde voor de kwaliteit ervan.
4. Wij vertrouwen elkaar in onze deskundigheid en professionaliteit.
5. Wij vragen nooit méér persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk.
6. Wij zijn altijd transparant over met welk doel wij persoonsgegevens vragen.
7. Wij respecteren de positie en eigen verantwoordelijkheid van de professional aan wie wij vragen gegevens te verstrekken.
8. Wij maken altijd een zorgvuldige afweging of het mogelijk is om gegevens te verstrekken in het belang van de jeugdige.
9. Wij hebben vertrouwen in de andere professional, dat deze de afweging om wel of geen gegevens te vragen of te verstrekken zorgvuldig heeft gemaakt.
10. Wij voelen ons verantwoordelijk om waar mogelijk bij te dragen aan oplossingen voor de probleemsituatie van een jeugdige, zijn ouders of verzorgers, ook als bepaalde gegevensuitwisseling niet mogelijk is.

Zie voor een toelichting per vuistregel: <https://privacyborgingjeugd.vngconnect.nl/>.

Hoewel deze vuistregels betrekking hebben op ondersteuning aan gezinnen met minderjarige kinderen zijn de vuistregels ook goed toepasbaar op huishoudens zonder minderjarige kinderen.

Verder zijn ter ondersteuning van professionals in het jeugddomein is een privacy-app jeugd en e-learning ontwikkeld. Zie meer informatie hierover: <https://www.jeugdconnect.nl/privacy/> en www.samenvoorzorgenveiligheid.nl/2022/e-learning-gegevens-uitwisselen-bij-samenwerking-in-het-jeugddomein.

<p>De AVG stappen doorlopen</p>	<p>Bij alle vragen die gaan over het verwerken (vastleggen, delen, opvragen) van persoonsgegevens van kinderen en volwassenen moeten op grond van de AVG een aantal zorgvuldigheidstappen worden doorlopen. Het doorlopen van deze stappen helpt je om scherp te krijgen waarom en welke persoonsgegevens je nodig hebt. Hoe je aan deze informatie komt en hoe je deze informatie op een zorgvuldige manier kunt verwerken. Een aantal van deze stappen zijn vooral een verantwoordelijkheid van de organisatie (zie deel 2 van deze handreiking), maar worden ter informatie hieronder kort toegelicht:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doel en taak bepalen: Wat is je taak en wat is het doel van het vastleggen, delen, opvragen van informatie over een gezin? Toelichting: Voor het opvragen, vastleggen en delen (verwerkingen genoemd) van persoonsgegevens door professionals moet altijd een gerechtvaardigd doel zijn (want je maakt een inbreuk op iemands privacy en daar moet een goede reden voor zijn). De gegevens die worden verwerkt moet een relatie/binding hebben met dit doel. En duidelijk moet zijn wat dit doel is voordat je overgaat tot het verwerken van persoonsgegevens. <i>Doel en taak</i> Om het doel te kunnen bepalen is het ook belangrijk om te weten welke taak je uitvoert waarvoor je persoonsgegevens nodig hebt. Dus waarom word je betrokken als lokaal team of als Regionaal Veiligheidsteam? Welke rol heb ik? Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen een hoofdtak en doel en sub-taken en doelen. Zonder helderheid over je taak en doel kun je ook niet aan de betrokken kinderen, ouders en andere betrokken uitleggen waarom je hun gegevens nodig hebt en wat je hiermee gaat doen. Het met elkaar formuleren van je taak en het doel waarvoor je informatie wilt vastleggen of opvragen, helpt ook om scherp te krijgen of iedereen hierbij hetzelfde voor ogen heeft. En op welke wijze iedereen hieraan invulling wil geven. Dus waarom wil je informatie met een andere professional delen? Past dat doel binnen de taak die je hebt als team? 2. Grondslag voor verwerking van gegevens. Toelichting: Alleen als één van de AVG benoemde grondslagen aanwezig is, mogen persoonsgegevens worden verwerkt. Deze grondslagen zijn: 1. met toestemming (hier worden zware eisen aan gesteld en is (meestal) geen grondslag voor gemeente en organisaties als Veilig Thuis, RvdK en GI vanwege de afhankelijkheidsrelatie van (potentiële) cliënten) – 2. ter uitvoering van een overeenkomst – 3. nakomen wettelijke verplichting (bijv. dossierplicht voor de GI) – 4. ter bescherming van het vitaal belang van een persoon – 5. als het noodzakelijk is voor het uitvoeren van een taak van algemeen belang of openbaar gezag – 6. als er een gerechtvaardigd belang van de organisatie is om dit te doen. Het is aan de organisatie om inzicht te hebben in de grondslag voor het delen van informatie binnen de proeftuin. 3. Overweeg: Heeft degene die informatie bij jou opvraagt goed onderbouwd welke informatie voor hem noodzakelijk is en waarom? En hoe kom ik aan deze gegevens? Toelichting: Het delen van informatie moet gerechtvaardigd zijn om hiermee je doel te bereiken. Daarom mogen alleen die persoonsgegevens worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor ze worden verzameld.
---------------------------------	---

Persoonsgegevens verwerken die je niet nodig hebt om je doel te bereiken is niet toegestaan (proportionaliteitsbeginsel).

Ook moet steeds worden afgewogen wat voor de betrokkenen de minst ingrijpende manier is om aan de informatie te komen die nodig is om het doel te bereiken (subsidiariteitsbeginsel). Kan de informatie bij de cliënt zelf worden gehaald, kan informatie ook anoniem met een andere professional worden gedeeld? Dan moet hiervoor worden gekozen.

4. **Overweeg: Worden en er bijzondere categorieën van persoonsgegevens gedeeld? Is er sprake van een uitzondering op het verwerkingsverbod?**

Toelichting: Voor bijzondere categorieën, zoals gegevens over gezondheid, en gegevens van strafrechtelijke aard geldt een verwerkingsverbod. Verwerking van dit soort gegevens is alleen toegestaan als er sprake is van een wettelijke uitzondering.

5. **(Bij verstrekken) Overweeg: Staat een beroepsgeheim aan de verstrekking in de weg?**

Toelichting: zie het specifieke blokje over dit onderwerp hieronder.

6. **Wees transparant richting het gezin.**

Toelichting: Uitgangspunt is dat er met de betrokkenen wordt gesproken en dat zij zowel vooraf als gedurende het traject geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens. En dat voor iedereen duidelijk is welke informatie er in het dossier zit en met wie wat wordt uitgewisseld. Soms is het vanwege zorgen over de veiligheid van een kind, ouder of andere persoon niet mogelijk om het gezin vooraf te vertellen dat je informatie gaat delen. Voor Veilig Thuis zijn hiervoor wettelijke kaders vastgelegd (artikel 5.3.1 Wmo 2015 en 4.1.8 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015). Maak hierin een zorgvuldige afweging als professionals en wees je ervan bewust dat ook in deze situaties het transparantiebeginsel geldt. Dus informeer het gezin zodra het mogelijk is.

7. **Gegevens moeten juist en volledig zijn en op waarde kunnen worden geschat.**

Toelichting: Voor een goede en betrouwbare hulpverlening en besluitvorming is het noodzakelijk dat de informatie die wordt vastgelegd in het dossier of aan een andere professional wordt verstrekt juist en volledig is of waarde kan worden geschat (scheiden feiten/meningen, bronvermelding, verifiëren informatie, actualiteit gegevens) en zich beperkt tot die informatie die noodzakelijk is voor een goede hulpverlening aan de jeugdige of zijn ouders. Zie voor meer informatie ook het Actieplan Feitenonderzoek, <https://voordejeugd.nl/samen-de-zorg-voor-jeugd-steeds-beter-maken/jongeren-beter-beschermen-als-ontwikkeling-gevaar-loopt/actieplan-feitenonderzoek/>.

8. **Rechten van betrokken respecteren.**

Toelichting: Kinderen, ouders en anderen betrokken hebben op grond van de AVG, Jeugdwet, Wmo 2015 en andere wetten rechten als het gaat om hun persoonsgegevens. Deze rechten zijn o.a. het recht om te weten welke persoonsgegevens worden verwerkt, het recht om deze in te zien zodat ze kunnen controleren of hun persoonsgegevens rechtmatig worden verwerkt en het recht om te vragen gegevens te corrigeren en/of te vernietigen. Deze rechten moeten worden gerespecteerd door professionals en maken onderdeel uit van de hulpverlening.

Wees je bewust van deze rechten en procedures die hiervoor in de organisatie zijn afgesproken.

<p>Feitenonderzoek</p>	<p>Van belang is dat professionals feiten verzamelen die nodig zijn om goed zicht te krijgen op de veiligheidsrisico's binnen een gezin/huishouden en besluiten te kunnen nemen. Van belang is dat van de feitelijke juistheid kan worden uitgegaan van de gegevens die in het dossier en rapportage staan vermeld. Uitgelegd moet kunnen worden waarom een bepaalde beslissing wordt genomen. Daarin moet duidelijk zijn wat de het oordeel van de organisatie of mening betrokkene is en wat de feiten zijn. Het lokale team of het Regionaal Veiligheidsteam heeft niet, zoals de Politie en het OM de taak om uit te zoeken wat er precies is gebeurd en of er sprake is van een schuldige dader.</p> <p>Soms valt niet of moeilijk vast te stellen wat de relevante en objectieve feiten zijn. Van belang is dat de situatie naar de stand van zaken op dat moment zo feitelijk mogelijk wordt opgeschreven en wordt benoemd wat de visie van de partners hierover is. Ook is van belang dat kenbaar is wat de visie hierop is en waar dit oordeel op is gebaseerd.</p> <p><i>Basiswaarden feitenonderzoek</i></p> <p>Over de kwaliteit van de rapportages van en feitenonderzoek door Veilig Thuis, maar ook van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en Gecertificeerde Instellingen (GI) is veel te doen. Deze organisaties hebben daarom samen met (oud)cliënten negen basiswaarden geformuleerd als het gaat om het goed uitvoeren van feitenonderzoek.²⁵ Is sprake van (ernstige) onveiligheid: dan kan Veilig Thuis hiervan afwijken, maar dan de afwijking zorgvuldig worden gemotiveerd.</p> <p>Binnen het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek hebben de organisaties Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis met elkaar negen basiswaarden geformuleerd als het gaat om het goed uitvoeren van feitenonderzoek. Deze zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We doen ons best om altijd het heel gezin te zien en te spreken; • We kijken naar de belangen van alle betrokkenen, waarbij het belang van het kind/de jongere het belangrijkste is. • We vertellen in begrijpelijke taal wat we doen en waarom we dat doen. • Geluidsopnamen mogen worden gemaakt voor eigen gebruik. We spreken af wat en hoe wordt opgenomen. • We vertellen met wie we praten en aan wie we informatie vragen. We bespreken de informatie die we hebben gekregen en leggen uit wat we met de informatie doen. • In onze rapportages staan feiten en meningen. We maken onderscheid tussen wat een feit en wat een mening is. • We leggen uit aan het kind/de jongere en de ouders wat er in de rapportage staat. Als we een besluit nemen, leggen we uit waarom we een besluit nemen. • Kinderen/ jongeren en ouders nodigen wij uit om te zeggen wat ze vinden. Ze krijgen allemaal de mogelijkheid om te reageren op de informatie en de rapportage. Feitelijke onjuistheden passen we aan en de reacties voegen we toe aan de rapportage. • Als we ons niet aan een van deze basiswaarden houden, leggen we uit waarom we dat niet doen.
------------------------	---

²⁵ <https://voordejeugd.nl/actieplan-verbetering-feitenonderzoek/inhoud-actieplan-verbetering-feitenonderzoek/>.

	<p>Zie voor meer informatie: Zie voor meer informatie over het (afgeronde) Actieplan Verbetering Feitenonderzoek op https://voordejeugd.nl/actieplan-verbetering-feitenonderzoek/.</p>
<p>Beroepsgeheim, geheimhoudingsplicht en het delen van informatie</p>	<p>Beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht: Professionals hebben een (wettelijke) geheimhoudingsplicht. Voor jeugdhulpverleners en jeugdbeschermers is deze geheimhoudingsplicht in de Jeugdwet, Wgbo, Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) bepaald. Kern hiervan is dat een professional door de aard van zijn werk als regel verplicht is tot geheimhouding van alles wat hem ter kennis komt in het kader van de hulp die hij biedt.</p> <p>Doel beroepsgeheim/geheimhoudingsplicht: de geheimhouding heeft een belangrijke maatschappelijke functie: de drempel tot hulp zo laag mogelijk maken en houden. Kinderen, ouders en anderen die zich tot hulp wenden, moeten erop kunnen vertrouwen dat wat de professional van hen ziet en hoort binnenskamers blijft. Dat vergroot hun bereidheid om naar hulpverlening toe te gaan en open te spreken over hun zorgen. Als informatie door professionals te snel en makkelijk met anderen wordt gedeeld, bestaat het risico dat burgers zich afkeren van de hulp, of daar alleen nog maar sociaal wenselijke antwoorden geven. Als mensen niet meer open durven spreken, is het voor professionals moeilijk om te achterhalen of er problemen zijn en zo ja welke.</p> <p>Doorbreken van de geheimhouding: De geheimhoudingsplicht geldt echter niet onbeperkt. In de volgende situaties kan of moet de geheimhoudingsplicht worden doorbroken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. De betrokkene geeft hiervoor toestemming; 8. De andere professional is rechtstreeks betrokken bij de hulpverlening of is de vervanger. Stel met elkaar vast wie hiertoe behoren. Teamleden kunnen hieronder vallen als zij een rol (kunnen) hebben in een casus. 9. Ouders met gezag hebben recht op informatie uit het dossier van het kind jonger dan 16 jaar. 10. De wet biedt de bevoegdheid om zo nodig met doorbreking van de geheimhoudingsplicht informatie te delen (bijvoorbeeld bij het doen van een melding aan Veilig Thuis of bij de RvdK). 11. Er is sprake van een wettelijke verplichting of meldplicht (bijvoorbeeld de wettelijke verplichting om informatie te verstrekken aan de jeugdbeschermer die belangrijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling). 12. Er is sprake van een conflict van plichten. Hierbij gaat het maken om een afweging: Is alles gedaan om toestemming voor doorbreking geheimhouding te verkrijgen? Het niet doorbreken leidt tot ernstige schade bij de cliënt of een ander? Zijn er andere mogelijkheden zijn om die eventuele schade te voorkomen en hoe groot de kans is dat met het doorbreken van je beroepsgeheim de kans op verdere schade tot een minimum wordt beperkt?²⁶ <p>Als je hebt vastgesteld dat je informatie wilt gaan delen, is de vervolgvraag welke (minimale) informatie noodzakelijk is om te delen. En met wie. Zie hiervoor de stappen hierboven.</p>

²⁶ Zie voor meer informatie over de handreiking beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden, te vinden op de website van o.a. de KNMG.

	<p>Vraag bij het maken van deze afweging advies aan een deskundige collega of bespreek je afweging en eventuele dilemma's (anoniem) in een teamoverleg.</p> <p>Zie voor meer informatie ook o.a. de privacyapp jeugd (https://www.jeugdconnect.nl/privacy/) en voor het delen van medische informatie: https://www.knmq.nl/advies-richtlijnen/praktijkdilemmas-1/praktijkdilemma/mag-ik-medische-gegevens-met-andere-behandelaars-delen-zonder-toestemming-van-de-patient-).</p>
Tuchtrecht	<p>Tuchtrecht / professioneel handelen / deugdelijk onderzoek</p> <p>Een van de doelstellingen van het tuchtrecht is dat je als (big) geregistreerde (jeugd)professional kan worden beoordeeld op je professionele handelen. Hiervan kun je als professional leren. Ook de hele beroepsgroep kan van deze toetsing leren en zichzelf verbeteren. De kwaliteit van de dienstverlening verbetert hierdoor. Daarnaast kan tuchtrecht normoverschrijdend gedrag voorkomen.</p> <p>Van belang is dat je als professional zorgvuldig handelt, goed kunt uitleggen waar je doet wat je doet, het gezin goed betreft en de kaders kent waarbinnen je je werk doet. Deze kaders zijn o.a. je beroepsheim/geheimhoudingsplicht, wettelijke bevoegdheden/taken, beroepscode en richtlijnen zoals de richtlijn samen beslissen over passende hulp (zie: https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/). In beslissingen n.a.v. tuchtklachten wordt uitgelegd hoe deze kaders moeten worden toegepast door geregistreerde professionals. Zo zijn bijvoorbeeld in een uitspraak van het College van Beroep van het SKJ kaders geschetst wat er van je als professional wordt verwacht als het gaat om het doen van deugdelijk onderzoek. Dit houdt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een onderzoek waarbij dossiervorming heeft plaatsgevonden waarbij informatie is verzameld, feiten en meningen zijn gescheiden en de informatie is geaccordeerd, eigen observaties zijn gedaan en een duidelijk zichtbare weging heeft plaatsgevonden van risico en beschermende factoren. - de professionals handelt conform de professionele standaard en daarbij de stappen van de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling (de Meldcode) doorloopt en waar nodig (extra) deskundigheid inschakelt. - In het geval van samenwerking, duidelijkheid kan geven over ieders rol en verantwoordelijkheid en, afhankelijk van de functie van de jeugdprofessional, de regie te houden. <p>Zie de websites van de beroepsverenigingen en https://tuchtrecht.overheid.nl/ voor tuchtbeslissingen voor professionals met een BIG-registratie.</p>
Registratie/ dossiervorming	<p>Om gezinnen en huishoudens goed te kunnen ondersteunen, zullen er gegevens moeten worden geregistreerd. Over hoe en waar deze registratie plaatsvindt en hoe dit op een zorgvuldige wijze kan plaatsvinden, zullen (bestuurlijke) keuzes en afspraken moeten worden gemaakt. Van belang is in ieder geval dat binnen een proeftuin duidelijkheid bestaat over de gemaakte afspraken hierover. Ook in verband met de informatie die hierover aan kinderen en volwassenen moet worden gegeven.</p>

<p>Ontwikkel werkprocessen</p>	<p>Bij de start van betrokkenheid van het lokale team, zal voor de betrokken kinderen en volwassen duidelijk moeten zijn wat betrokkenheid concreet inhoudt. Dat geldt ook als het Regionaal Veiligheidsteam betrokken wordt. Van belang is dat kenbaar moet zijn wat de rol van dit team is, wat ze doen en welke bevoegdheden/interventies kunnen worden inzetten en op welke momenten dat aan de orde kan zijn. Is het Regionaal Veiligheidsteam in eerste instantie door het lokale team betrokken vanwege de expertise op veiligheid en ontstaat er een situatie die vraagt om een andere inzet? Dan moet voor de betrokken kinderen en volwassenen duidelijk zijn dat het proces/de samenwerking een andere fase in gaat c.q. er een escalatie nodig is, wat dit betekent en welke rechtswaarborgen hierbij horen.</p> <p>Nog nader zal met de proeftuinen en binnen het thema 'rechtsbescherming' worden verkend hoe de overgang van echt vrijwillig (het initiatief van de betrokkenheid van het lokale team ligt bij de kinderen en volwassenen) naar daar waar overheidsbemoeienis om de hoek komt kijken met voldoende rechtswaarborgen kan worden omkleed.²⁷</p>
<p>Verrijken van informatie</p> <p>Verrijken van informatie als overheidsinterventie</p>	<p>Uitgangspunt is dat samen met de betrokken gezinnen/huishoudens wordt besproken wat er aan de hand en nodig is en welke informatie hiervoor noodzakelijk is. En dat de informatie zoveel mogelijk van de betrokken kinderen en volwassenen zelf afkomstig is, dan wel met hun toestemming bij anderen wordt opgehaald en uitgewisseld.</p> <p>Het verrijken van informatie zonder toestemming (of vooraf wetenschap) van de betrokken kinderen en volwassenen betreft een vorm van 'overheidsingrijpen' waarbij een inbreuk wordt gemaakt op de eerbiediging van iemands persoonlijke levenssfeer en privacy. Dat kan gerechtvaardigd zijn zoals dat dit noodzakelijk wordt geacht ter bescherming van betrokkenen, maar die rechtvaardiging vraagt wel om het maken van een zorgvuldige afweging en moet goed uitgelegd kunnen worden aan de betrokken kinderen en volwassenen. Ook vraagt overheidsbemoeienis en -ingrijpen om het in acht nemen van een aantal checks and balances en voor zogenaamd 'overheidsingrijpen' is een wettelijke basis nodig.</p> <p>Ook de RvdK en GI hebben exclusieve bevoegdheden als het gaat om het verzamelen van informatie over een kind en gezin. De organisaties zijn (deels) niet afhankelijk van de toestemming van de betrokkenen om tot het verwerken van persoonsgegevens te kunnen overgaan voor zover deze betrekking hebben op de uitoefening van hun wettelijke taken. Aan de inzet van deze bevoegdheid zijn wel voorwaarden verbonden, in die zin dat de bevoegdheid samenhangt met het goed kunnen uitvoeren van een wettelijke taak. Voorwaarden voor de sterke informatiepositie van Veilig Thuis zijn bijvoorbeeld dat Veilig Thuis deze bevoegdheid alleen mag gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor de in de wet genoemde taken; • voor zover uit de melding een redelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld kan worden afgeleid én • voor zover het vastleggen, bewaren of verstrekken van informatie noodzakelijk is • voor het onderzoek of voor het in gang zetten van de vervolgstappen. <p>Als het gaat om het verzamelen/verrijken van informatie is verder het volgende nog van belang:</p>

²⁷ Zie ook www.universiteitleiden.nl/nieuws/2023/03/als-je-weet-hoe-het-zit-kun-je-voor-je-rechten-opkomen.

**Uitgangspunten
verzamelen informatie:**

- Het uitgangspunt van de AVG en beroepsnormen is dat er transparantie is over verwerkingen van persoonsgegevens en dat professionals samen met kinderen en volwassenen samenwerken en hen betrekken bij te nemen beslissingen;
- Duidelijk moet zijn waarom welke informatie noodzakelijk is en welk doel het verzamelen van deze informatie dient;
- Duidelijk moet zijn of hiervoor een wettelijke grondslag nodig zijn en/of het doel hiervan verenigbaar is met het doel waarvoor de informatie in eerste instantie is verwerkt;
- Als een professional behoefte heeft aan meer informatie, is de eerste weg om deze informatie te verkrijgen via de betrokken kinderen en volwassenen zelf, dan wel om met hun toestemming informatie bij derden op te vragen (let op: het gaat hierbij om toestemming die nodig is voor het doorbreken van de geheimhoudingsplicht). Daarbij geldt het uitgangspunt dat alleen de noodzakelijke informatie wordt opgevraagd. Is het bijvoorbeeld voldoende om te weten 'dat' iemand bekend is bij een bepaalde organisatie, dan is het niet de bedoeling dat er ook nog inhoudelijke informatie wordt opgevraagd. Is er wel ook inhoudelijke informatie nodig? Bepaal dan welke informatie hiervoor noodzakelijk is.
- Weigeren de betrokken kinderen en/of volwassenen om toestemming te geven en willen zij verder niet meewerken, dan ontstaat er een nieuwe situatie die om het maken van een afweging/kernbeslissing vraagt. Binnen het vrijwillig kader, mag iemand de keuze maken om te stoppen met de ingezette hulp/ondersteuning. Hoe erg is het dat de aanvullende informatie niet kan worden verkregen? Of dat iemand de keuze maakt om te stoppen? Zijn er zorgen over onveiligheid in de thuissituatie: hoe groot zijn die zorgen? Vragen ze om actie en zo welke actie en langs welke stappen? Het verkrijgen van informatie tegen de zin van betrokken kinderen en volwassenen in, vraagt zoals hiervoor ook al is benoemd om het maken van een zorgvuldige afweging. Het kan zonder toestemming als sprake is van uitvoering van een specifieke wettelijke taak zoals die belegd zijn bij Veilig Thuis, de RvdK of GI. Daarnaast zijn er mogelijkheden om de geheimhoudingsplicht te doorbreken in de volgende situaties:
  - er is een wettelijke verplichting om gegevens te verstrekken (bijvoorbeeld wanneer de GI noodzakelijke informatie vraagt ten behoeve van de ots, op grond van 7.3.11, vierde lid, Jeugdwet);
  - er is een wettelijke bevoegdheid om informatie zonder toestemming te delen (zoals artikel 7.3.11, tweede lid Jeugdwet en 5.2.6 Wmo 2015 via de meldcode); of
  - sprake is van een situatie van overmacht/conflict van plichten.

Bijlage: Vuistregels samenwerking zorg en straf

Vuistregels samenwerking Veilig Thuis en strafrechtketenpartners binnen Veiligheid Voorop	
Inleiding	<p>Het Openbaar Ministerie (hierna: OM), politie, 3RO⁴, de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) en Veilig Thuis (hierna: Veilig Thuis) zijn verenigd in het Landelijk Netwerk zorg/straf, dat zich inzet om huiselijk geweld en kindermishandeling aan te pakken.⁵ De ontwikkelagenda Veiligheid Voorop vormt voor het Landelijk Netwerk de leidraad voor de uitvoering van verbeteractiviteiten in de samenwerking bij samenloop zorg-straf en staat centraal in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.⁶ Het uitgangspunt van de werkwijze van de ontwikkelagenda Veiligheid Voorop is:</p> <p><i>We werken eerst en steeds opnieuw waar nodig samen aan de directe veiligheid en daarna aan risico-gestuurde en vervolgens herstelgerichte zorg en doen waar nodig daartoe samen onderzoek naar de feiten". Met deze werkwijze wordt een bijdrage geleverd aan de missie van het Actieprogramma Geweld hoort nergens thuis. Deze missie is: "huiselijk geweld en kindermishandeling stoppen, terugdringen en de schade ervan beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie doorbreken."</i></p> <p>Bij samenwerking kunnen onduidelijkheden, spanningen en dilemma's ontstaan over de vraag of en welke persoonsgegevens met elkaar uitgewisseld mogen worden. Veilig Thuis is bij de verwerking van persoonsgegevens gehouden aan de zorgvuldigheidseisen zoals die zijn bepaald in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Wmo 2015 (verder Wmo). Dit houdt onder meer in dat gegevens alleen mogen worden verwerkt als dit noodzakelijk is voor de eigen taakvervulling, de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, het in acht nemen van de rechten van de betrokkenen. Op grond van de Wmo zijn medewerkers gehouden om vertrouwelijk om te gaan met persoonsgegevens van de betrokken gezinnen en huishoudens. Medewerkers met een zogenaamde BIG-registratie hebben een medisch beroepsgeheim. Daarnaast geldt voor medewerkers met een (SKJ) beroeps- of BIG-registratie dat zij bij hun professioneel handelen gehouden zijn dit conform de eigen beroepsnormen en richtlijnen te doen.</p> <p>De onderstaande vuistregels zijn bedoeld om medewerkers van Veilig Thuis maar ook de samenwerkingspartners binnen het landelijk netwerk zorg/straf, te ondersteunen in situaties waarin dilemma's en spanningen zich voor kunnen doen. De vuistregels</p>

⁴ Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ, Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering

⁵ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2019, 10 oktober), Veiligheid voorop, Publicatie Huiselijk Geweld.

⁶ Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2020, december), *Ontwikkelagenda: Veiligheid voorop*.

	<p>zijn gericht op een goede samenwerking met oog voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.</p>
Vuistregel 1	<p>Eén gezin, één plan, samen verantwoordelijk voor veiligheid Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We kijken zoveel mogelijk vanuit het systeem als geheel naar wat nodig is om acute en duurzame veiligheid zoveel mogelijk te bewerkstelligen.⁷ • We voelen ons samen verantwoordelijk om bij te dragen aan de veiligheid van gezinnen en huishoudens ook als het uitwisselen van gegevens niet mogelijk is. Als uitwisselen van inhoudelijke informatie niet mogelijk is, bekijken we of we op een andere manier kunnen bijdragen aan de veiligheid van gezinnen en huishoudens. • We maken waar nodig (verdere) samenwerkingsafspraken die bijdragen aan deze gezamenlijke verantwoordelijkheid zoals afspraken over het registreren van besproken casuïstiek. • Iedere ZSM-melding gaat altijd gepaard met een separate (CORV)melding bij Veilig Thuis.
Vuistregel 2	<p>Samen werken aan veiligheid is een doorgaand proces Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We hebben er oog voor dat samenwerken binnen Veiligheid Voorop vraagt om continue aandacht voor mogelijke knelpunten en wrijvingen in de samenwerking. • Waar er sprake is van uitvoeringsproblemen, capaciteitsproblemen, systeemproblemen of andere problemen, gaan we die samen te lijf.⁸
Vuistregel 3	<p>Veilig Thuis is een volwaardige samenwerkingspartner. Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilig Thuis wordt betrokken in alle zaken waarbij sprake is van (een vermoeden van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • Medewerkers van Veilig Thuis in staat worden gesteld om hun werkzaamheden goed uit te voeren. Over wat hiervoor nodig is worden nadere samenwerkingsafspraken gemaakt. • Er sprake is van wederkerigheid: Veilig Thuis brengt niet alleen informatie en kennis maar ontvangt ook informatie van andere organisaties die voor de uitvoering van haar taken relevant is.
Vuistregel 4	<p>Wij vertrouwen elkaar in onze deskundigheid en professionaliteit. Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij respecteren de positie en eigen verantwoordelijkheid van de ander.

⁷ Zie de handreiking 'Samenwerken bij strafbare kindermishandeling'.

⁸ Zie de handreiking 'Samenwerken bij strafbare kindermishandeling'.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ieders taken en rollen binnen het overleg zijn duidelijk. Veilig Thuis heeft geen wettelijke taak als het gaat om opsporing, advisering over, vervolging en berechting van daders of bescherming van slachtoffers en een goede uitvoering van straffen zoals de strafrechtketenpartners die wel hebben. Veilig Thuis richt zich op ondersteuning van zowel de (mogelijke) dader als slachtoffers van huiselijk geweld en/of kindermishandeling vanuit het vrijwillig hulpkader. Deelname van Veilig Thuis binnen Veiligheid Voorop is dus gericht op een goede uitoefening van de eigen wettelijke taken van Veilig Thuis. Daarbij kan sprake zijn van de veiligheidsbeoordeling n.a.v. een melding of dat er door een ketenpartner aan Veilig Thuis om advies wordt gevraagd in zaken waarbij er twijfels zijn of er sprake is van huiselijk geweld. Hierbij worden – naast de door de Veilig Thuis verwerkte persoonsgegevens van de adviesvrager- door geen van de betrokken partijen persoonsgegevens verwerkt. • De rol en deskundigheid van Veilig Thuis wordt door de Strafrechtketenpartners erkend. • De medewerkers van Veilig Thuis die deelnemen aan de overleggen worden in staat gesteld om hun werkzaamheden goed te kunnen doen. Dit houdt onder meer in dat als de medewerker van Veilig Thuis tijd nodig heeft voor het maken van een goede veiligheidsanalyse of behoefte heeft aan consultatie, de medewerkers de OvJ vragen om de afdoeningsbeslissing aan te houden. De OvJ beslist of ze dat doet.
Vuistregel 5	<p>Wij voelen ons er gezamenlijk verantwoordelijk dat de ander op zorgvuldige wijze persoonsgegevens kan verwerken.</p> <p>Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij vragen nooit meer persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk is. • Wij zijn ons ervan bewust dat de gevolgen voor betrokkene(n) van gegevensverstrekking door Veilig Thuis aan een of meerdere van de strafrechtketenpartners verstrekkend kunnen zijn. Dat geldt zowel voor verdachte als voor slachtoffer of kinderen. • Juistheid en zorgvuldigheid in de verstrekking en interpretatie van gegevens cruciaal is om te voorkomen dat verdachten onterecht worden aangemerkt als dader, en even zo goed om te voorkomen dat slachtoffers en kinderen niet de bescherming krijgen die nodig is. • Veilig Thuis verstrekt alleen informatie als dit bijdraagt aan het voorkomen of beëindigen van huiselijk geweld. • Veilig Thuis verstrekt geen informatie als dit uitsluitend ten behoeve van de taak van de ander is (geheimhoudingsplicht). • Het werkproces wordt zo ingericht dat Veilig Thuis alleen kennis krijgt van zaken waarbij Veilig Thuis een eigenstandige rol heeft.
Vuistregel 6	<p>Wij zijn altijd transparant over met welk doel wij persoonsgegevens vragen.</p> <p>Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We leggen aan elkaar uit met welk doel wij gegevens aan elkaar vragen. • De ander mag er op vertrouwen dat we de verstrekte gegevens vervolgens niet voor een geheel ander doel gaan gebruiken.

<p>Vuistregel 7</p>	<p>Wij hebben vertrouwen in de ander dat afweging om wel of geen gegevens te vragen of te verstrekken zorgvuldig is gemaakt.</p> <p>Dit houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij zetten elkaar niet onder druk om gegevens te verstrekken. • Waar nodig gaan we het gesprek aan om beter zicht te krijgen op doel en achtergrond van een vraag om gegevens, of om de gemaakte afweging om gegevens niet te verstrekken en zo tot mogelijk andere oplossingen te kunnen komen. • De strafrechterpartners respecteren de geheimhoudingsplicht van medewerkers van Veilig Thuis en het uitgangspunt dat Veilig Thuis richting de betrokken gezinnen en huishoudens transparant moet zijn over verwerkingen van gegevens. Waar nodig kan Veilig Thuis zich beroepen op het verschoningsrecht ten aanzien van het medisch beroepsgeheim. • De strafrechterpartners er zich van bewust zijn dat uitgangspunt is dat Veilig Thuis een gezin of huishouden vooraf (dan wel zo spoedig mogelijk) informeert over bespreking bij een samenwerkingsoverleg. En dat het aan de medewerker van Veilig Thuis is om per casus af te wegen of er goede redenen zijn om van dit uitgangspunt af te wijken (zie verder ook hieronder in het overzicht van de kaders van Veilig Thuis).
----------------------------	--